

Kehotunnekasvatus varhaiskasvatuksessa

Varhaiskasvattajien näkemyksiä

LAB-ammattikorkeakoulu

Sosionomi (AMK)

Sosiaalipedagoginen varhaiskasvatus

Kevät 2021

Riia Rätty

Sirja Kunnari

Tiivistelmä

Tekijä(t) Kunnari, Sirja Räty, Riia	Julkaisun laji Opinnäytetyö, AMK Sivumäärä 27 sivua + 5 liitesivua	Valmistumisaika 2021
Työn nimi Kehotunnekasvatus varhaiskasvatuksessa Varhaiskasvattajien näkemyksiä		
Tutkinto Sosionomi (AMK)		
Tiivistelmä <p>Opinnäytetyön tarkoituksena oli lisätä tietoisuutta kehotunnekasvatuksesta. Tavoitteena oli selvittää varhaiskasvattajien näkemyksiä päiväkodissa toteutuvasta kehotunnekasvatuksesta.</p> <p>Tutkimuksen aihe valikoitui molempien kiinnostuksesta varhaiskasvatusta sekä lasten kehotunnekasvatusta kohtaan. Panimme työelämässä merkille aiheen vähäisen käsittelyn ja näkyvyyden, minkä myötä koimme tutkimuksen tekemisen hyödylliseksi.</p> <p>Opinnäytetyön teoreettisessa viitekehyksessä käsitellään lapsen seksuaalista kehitystä, kehotunnekasvatusta, tunne- ja turvataitoja sekä kulttuurisesti moninaista varhaiskasvatusta.</p> <p>Opinnäytetyö toteutettiin kvalitatiivisena, eli laadullisena tutkimuksena. Tutkimusaineisto kerättiin haastattelemalla Riihimäen kaupungin varhaiskasvatustyöryhmän varhaiskasvatuksen opettajia maaliskuussa 2021. Haastattelut toteutettiin teemahaastatteluina, jotta haastateltavien omat näkemykset ja kokemusmaailma saataisiin kuuluiin.</p> <p>Tutkimuksen tulosten mukaan kehotunnekasvatus on keskeinen osa päiväkodin arkea. Se on sulautettu osaksi arkea ja siihen liittyviä asioita käsitellään lasten kanssa päivittäin laulujen, leikkien ja arkisten keskusteluiden kautta. Varhaiskasvattajat kokevat oman suhtautumisensa kehotunnekasvatusta kohtaan muuttuneet samalla, kun tietotaito aiheesta on lisääntynyt. Varhaiskasvattajat pitävät myös rooliaan kehotunnekasvattajina tärkeänä ja vastuullisena. Monikulttuurisuus vaikuttaa osaltaan kehotunnekasvatuksen antamiseen. Yhteisen kielen puute pakottaa varhaiskasvattajat turvautumaan enemmän kuvakorttien antamaan tukeen opettaessaan eri kulttuurisille lapsille kehotunnekasvatukseen liittyviä asioita.</p>		
Asiasanat kehotunnekasvatus, varhaiskasvatus, tunne- ja turvataidot, monikulttuurisuus		

Abstract

Author(s) Kunnari, Sirja Räty, Riia	Type of Publication Thesis, UAS Number of Pages 27 pages + 5 p.of.abb.	Published 2021
Title of Publication Body emotion education in early childhood education Early childhood educators point of views		
Name of Degree Bachelor of social services (UAS)		
<p>The purpose of the thesis was to increase awareness of body emotion education. The aim was to find out the views of early childhood educators on body emotion education in kindergarten.</p> <p>The topic of the study was selected from the interest of both authors in early childhood education and children's body emotion education. We had noticed the low level of visibility about the topic, which made the research usefull.</p> <p>The thesis was carried out as a qualitative research. The research material was collected by four interviews from the early childhood education teachers of the City of Riihimäki's early childhood education unit in March 2021.</p> <p>Interviews were executed as thematic interviews in order to make the interviewees' own views and experiences heard. In the theoretical part of the study, we focused on topics such as the child's sexual development, body emotion education, emotional and safety skills, and cultural diverse early childhood education.</p> <p>According to the results of study, body emotion education is a key part of everyday life in kindergarten. It is adapted into everyday life and issues related to body emotion education are addressed with children through songs, playing and conversations. Early childhood educators feel that their own attitudes towards body emotion education have changed as knowledge about the subject has increased. They also consider theil role as body emotion educators important and responsible. Multiculturalism affects to the delivery of body emotion education. The lack of a common language forces early childhood educators take more advantage of the support provided by image cards when teaching children of different cultures issues related to body emotion education.</p>		
Keywords body emotion education, early childhood education, emotional and safety skills, multiculturalism		

Sisällys

1	Johdanto.....	1
2	Lapsen seksuaalinen kehitys	2
2.1	Lapsen seksuaalisuus	2
2.2	0–4-vuotias: olen ihana -porras.....	2
2.3	2–8-vuotias: tykkäyskaveri-porras.....	3
2.4	3–9-vuotias: vanhemman ihailu -porras	4
2.5	Lapsen seksuaalioikeudet, aikuisen velvollisuudet.....	5
3	Turvallista tutustumista kehoon.....	6
3.1	Kehotunnekasvatus	6
3.2	Ikätasoisuus.....	6
3.3	Sukupuolisensitiivisyys	7
3.4	Tunne- ja turvataidot.....	8
4	Varhaiskasvatuksen rooli kehotunnekasvatuksessa	10
4.1	Varhaiskasvatus Suomessa.....	10
4.2	Kulttuurisesti moninainen varhaiskasvatus	10
4.3	Kehotunnekasvatus päiväkodissa.....	11
4.4	Monikulttuurisuus kehotunnekasvatuksessa	12
4.5	Varhaiskasvattajan rooli kehotunnekasvatuksessa	13
5	Tutkimuksen toteutus.....	15
5.1	Opinnäytetyön tarkoitus, tavoite ja tutkimuskysymykset.....	15
5.2	Tutkimuksen luonne ja aineistonkeruu menetelmä.....	15
5.3	Aineiston analysointi	16
6	Opinnäytetyön tulokset	18
6.1	Kehotunnekasvatuksen näkyminen arjessa	18
6.2	Varhaiskasvattajien suhtautuminen kehotunnekasvatukseen	19
6.3	Monikulttuurisuus.....	21
7	Yhteenveto	23
7.1	Johtopäätökset ja pohdinta	23
7.2	Eettisyys ja luotettavuus	25
7.3	Jatkotutkimusehdotukset	27
	Lähteet	28

Liitteet

Liite 1. Haastattelukysymykset

Liite 2. Saatekirje

Liite 3. Suostumus haastatteluun

Liite 4. Riihimäen kaupungin tutkimuslupa

1 Johdanto

Kehotunnekasvatuksella tarkoitetaan alle 8-vuotiaan lapsen seksuaali- ja turvataitokasvatusta, ja se on tärkeä osa lapsen kasvun ja kehityksen turvaamista (Väestöliitto a). Lapsella on oikeus elämään ja kehittymiseen sekä ikätasoisien tiedon saamiseen kehosta, tunteista ja oikeuksista (Lapsen oikeuksien sopimus 1989, 6 §).

Seksuaaliterveyden ja seksuaalisuuden perusta muodostuu jo lapsuudessa. Pienen lapsen kehotunnekasvatuksella pyritään luomaan lapselle turvallisuuden tunteita sekä kokemuksia nähdyksi tulemisesta. Tärkeää on myös se, että lapsi oppii suojaamaan itseään muiden lasten tai aikuisten epätoivotulta kosketukselta ja käytökseltä. Lapsi oppii ottamaan haltuun oman kehonsa, kunnioittamaan toisten kehoja ja pohtimaan erilaisia ihmissuhteita ja niiden merkitystä. (Kauppinen 2016, 210.)

Väestöliiton (2013) teettämän kyselyn mukaan varhaiskasvattajilla ei ollut yhteisesti sovit-
tuja toimintatapoja ja keinoja lapsen seksuaalisuuden tukemiseen tai suojaamiseen. 50 %
vastaajista toivoi myös enemmän materiaalia kehotunnekasvatuksen tueksi päiväkodissa.
Kun kysyttiin varhaiskasvattajien saamaa koulutusta aiheeseen liittyen, nousi tietotaidon
puute esiin erityisesti turvataitojen sekä läheisyyden ja koskettamisen kohdalla.

Opinnäytetyössä tutkitaan lapsen kehotunnekasvatuksen näkyvyyttä eräässä riihimäkeläi-
sessä päiväkodissa ja yksikön varhaiskasvatuksen opettajien ajatuksia siitä. Opinnäytetyön
aihe valikoitui kiinnostuksestamme varhaiskasvatusta sekä lasten kehotunnekasvatusta
kohtaan. Olemme työelämässä havainneet, että aihetta käsitellään päiväkodeissa vielä
melko vähän, minkä myötä koimme tämän tutkimuksen tekemisen hyödylliseksi myös oman
ammattillisen osaamisemme kannalta.

2 Lapsen seksuaalinen kehitys

2.1 Lapsen seksuaalisuus

Seksuaalisuus on merkittävässä roolissa ihmisen elämässä syntymästä lähtien. Se on sisäänrakennettu osa ihmistä ja se kehittyy ja muuttuu muotoaan koko elämänkaaren läpi. (Suomen mielenterveysseura ry.) Lapsen seksuaalisuus eroaa nuoren tai aikuisen seksuaalisuudesta monella eri tapaa. Se on kehon ja sen eri toimintojen tutkimista, ihmettelyä ja vertailua sekä mielihyvään ja hyviin tapoihin tutustumista. Lapsi opettelee oman kehonsa rajoja, omia oikeuksiaan, sosiaalisia sääntöjä ja käytöstapoja sekä tunteita ja niiden säätelyä. (Väestöliitto b; Vehkaoja ym. 2019, 5.)

Ingman-Fribergin ja Cacciatoren (2016a, 25) mukaan seksuaalisuus on oleellinen osa lapsen psyykkistä, fyysistä, emotionaalista ja sosiaalista kehitystä. Pienen lapsen seksuaalisuudessa painottuvat kehonkuva, itsetunto sekä tunnetaidot. Lapsen olisi tärkeää saada kokemuksia siitä, että oma keho on arvokas ja sitä tulee kohdella sen mukaisesti.

Lapset ovat aina yksilöitä, myös seksuaalisen kehittymisen osalta ja sen etenemiseen vaikuttavat niin kasvuympäristö, kokemukset kuin lapsen temperamenttikin. Kätilö, terveydenhoitaja Erja Korteniemi-Poikelan ja lastenpsykiatri Raisa Cacciatoren kehittämässä seksuaalisuuden portaat -mallissa kuvataan lapsen seksuaalisen kehityksen vaiheet, kuten ne ikätyypillisesti tapahtuvat. (Laru ym. 2016, 120.) Cacciatoren (2020b) mukaan seksuaalisuuden portaiden avulla voidaan saavuttaa yksilö ja ikätaso huomioiva ja kunnioittava lähestymistapa seksuaalisuuteen. Niiden avulla lapsi oppii itse tiedostamaan oman kehityksensä ja arvostamaan itseään.

2.2 0–4-vuotias: olen ihana -porras

Ensimmäisen seksuaalisuuden portaan ydinajatus on se, että lapsi pitää jo syntyessään itseään maailman upeimpana ja tärkeimpänä olentona. Aikuisen on myös hyvä vahvistaa lapsen ajatusta siitä, että hän todella on ihana. On tärkeää, että lapsi kokee huolenpitoa, läheisyyttä ja hellyyttä varhaisessa vuorovaikutuksessa. Turvallinen ja hellä kosketus edistävät lapsen kehoitsetuntoa ja kehitystä sekä kykyä luoda läheisiä ihmissuhteita. (Laru ym. 2016, 120–121; Väestöliitto 2015a.)

Lapsi on synnynnäisesti kiinnostunut asioista, eikä oma keho ole tässä poikkeus. Vauva imeskelee omia sormiaan, tutkii kehoaan ja koskettelee esimerkiksi sukupuolielimiään, joka on kuitenkin enemmän sattumanvaraista kuin tarkoituksellista. Jokainen kehon osa on vauvalle hieno asia ja ylpeyden aihe. (Laru ym. 2016, 121.)

Ensimmäisellä portaalla lapsen tunteiden säätely on hyvin yksinkertaista ja konkreettista. Lapsi turvautuu hädän, pelon tai kiukun tunteita tuntiessaan aikuiseen ja hakee tältä syyliä ja turvaa rauhoittuakseen. Pelottavia asioita kokiessaan lapsi saattaa myös sulkea aistinsa puristamalla silmänsä kiinni ja peittämällä korvat. Konkreettisten tynnyttävien kehonkokemusten hakeminen on myös normaalia. Tällä keinolla lapsi pyrkii viemään keskittymisensä pois tunteesta tai mielikuvista. (Väestöliitto 2015a.)

Hieman vanhempana lapsi tulee tietoisemmaksi siitä, että muut eivät näytäkään aivan samalta kuin hän, jonka vuoksi lapsi saattaa olla kiinnostunut tutkimaan myös muiden ihmisten kehoja. Tämä tapahtuu usein leikin kautta, mutta sitä saattaa tapahtua myös spontaanisti, esimerkiksi suihkussa vanhempien kanssa. Koska lapsi on ylpeä omasta kehostaan ja hyväksyy sen kaikki osat sellaisina kuin ne ovat, voi hän haluta esitellä omaa kehoaan myös muille. Lapselle onkin hyvä opettaa, että niin sanotut nakutanssit ovat sallittuja, kunhan paikka ja yleisö ovat niille sopivia. Lapsen on myös hyvä tietää se, että omaa kehoa on sallittua tutkia omassa rauhassa, mutta ei muiden edessä. (Laru ym. 2016, 121–122.)

2.3 2–8-vuotias: tykkäyskaveri-porras

Tällä portaalla lapsi kokee paljon positiivisia tunteita. Samalla kun lapsi itse kaipaa läheisyyttä ja ihailua, haluaa hän myös osoittaa sitä muille. Lapsi voi tykätä esimerkiksi lelusta, väristä, kaverista tai läheisestä ihmisestä. Lapsen tykkäämisen tunteet ja hellyydenosoitukset eivät ole sama asia kuin aikuisten ihastumisen tunteet. Lapsi kokee iloa tykkäämisestä ja suhtautuu siihen avoimesti. Lapsesta on myös kivaa olla itse tykätty. Vaikka sukupuolten erilaisuus kiinnostakin lasta, ei tykkäyskaverin sukupuolella usein ole minkäänlaista merkitystä. Lapsesta on vain mukava tuntee rakkauden, tykkäämisen ja ystävyys tunteita. Niin sanotun vastarakkauten saaminen tai sen puute, ei useinkaan ole tässä iässä lapselle suuri ongelma, sillä tykkäyskavereita voi olla useampi. (Laru ym. 2016, 123.) Lapsi oppii kuitenkin samalla erottamaan oman tunteensa toisen ihmisen tunteesta ja kunnioittamaan toisen tunnekokemuksia (Väestöliitto 2015b).

Lapsella saattaa olla tykkäämisjärjestys tai selkeä näkemys siitä, ketkä ovat hänelle mieluisimpia kavereita. Lapsi saattaa myös pohtia kavereiden ja ihastumisen eroa. On muistettava, että jokainen lapsi ilmaisee tykkäämistään eri tavalla. Jotkut lapsista ovat avoimia ja välittömiä, kun taas toiset hieman varautuneempia. (Laru ym. 2016, 123–124.)

Aikuisen ei ole hyvä naureskella lapsen tunteille tai ihastumisille. On tärkeää, että aikuinen ihmettelee asioita lapsen kanssa yhdessä ja tukee tätä ilmaisemaan omia tunteitaan vapaasti ja rohkeasti. Näin lapsi oppii, että tunteista on sallittua puhua ja että omista herkistä ja syvistäkin tunteista on kannattavaa kertoa toiselle. Yksityisyyden ja rajojen merkitys

korostuu, kun lapsi opettelee hyviä tapoja. Lapsi oppii hiljalleen kysymään muilta miltä heistä tuntuu, tai miten tunteita näytetään, niin, ettei toiselle tule epämukava olo. Lapselle on tärkeää kertoa, että hän itse määrää omasta kehostaan ja että myös muiden kehoja täytyy kunnioittaa. (Laru ym. 2016, 124.)

2.4 3–9-vuotias: vanhemman ihailu -porras

Leikki-ikäisellä lapsella on valtavasti rakkautta, jota hän haluaa antaa lähellään oleville ihmisille, eläimille ja asioille. Usein lapsi etsii rakkaudelleen turvallista ja erityistä kohdetta, jolle hän voi sitä osoittaa. Kohde on usein lapselle erittäin läheinen aikuinen, kuten vanhempi. Lapsi osoittaa rakkauttaan hellyytenä ja haluna olla rakkauden kohteen lähellä. Rakkauden kohde on sellainen, jota lapsi ihailee ja jota hän pitää turvallisena. Lapsi tavoittelee rakkauden tunnetta, ei aikuisten maailmaan kuuluvaa rakkaussuhdetta. Lapsi voi kokea suurta omistamisen halua ja mustasukkaisuutta rakkauden kohteestaan. Lapselle onkin hyvä opettaa, ettei toista ihmistä voi omistaa, eikä kaikkea haluamaansa voi saada, vaikka rakastaisikin oikein kovasti. (Laru ym. 2016, 125–126.)

Lapsen oikeuksien sopimuksen 36. artiklan mukaan lasta tulee suojata kaikenlaiselta hyväksikäytöltä (Lapsen oikeuksien sopimus 1989, 36 §). Vanhemman vastuulla on suojata lasta ja varmistaa, ettei tämän koskemattomuutta loukata. Lapsen on hyväksyttävää olla rajaton ja avoimesti ilmaista rakkauden ja hellyyden kaipuutaan. Lapsen rakastumisen tunteita on tärkeää tukea ja tehdä hänelle selväksi, että sellaiset tunteet ovat hyväksyttäviä. Näin lapsi rakentaa itselleen tärkeitä taitoja tulevaisuuden rakkaussuhteita varten. (Laru ym. 2016, 126.)

Leikki-ikäisellä lapsella myös unnutusta, eli pienen lapsen itsetyydytystä, saattaa esiintyä. Se ei ole lapselle vahingollista, eikä sitä pidä kieltää. Lasta voi kuitenkin ohjeistaa tekemään sitä vain omassa rauhassa. Unnutus voi olla lapselle rauhoittumisen ja itsesäätelyn keino. (Laru ym. 2016, 126.)

Tällä portaalla lapsi alkaa myös usein pohtia sitä, mistä vauvat tulevat. Pukeutumisen ja erilaisten roolileikkien kautta lapsi oppii tutustumaan eri sukupuolten asioihin, kuten kehojen erilaisuuteen. Lapsi saattaa kertoa, että haluaa olla toista sukupuolta tai ettei hän koe olevansa vain tyttö tai vain poika. Lapsen on tärkeää antaa puhua tällaisista tunteista ja pohtia niitä avoimesti. Sukupuolen ja sukupuoliroolien kyseenalaistaminen on sallittua ja lapsen kehittymisen kannalta tärkeää. Lapselle on hyvä antaa vapaus kokeilla, miltä eri sukupuolien rooleissa eläminen tuntuu. (Laru ym. 2016, 127.)

2.5 Lapsen seksuaalioikeudet, aikuisen velvollisuudet

Seksuaalioikeudet ovat ihmisen yksilöllisiä oikeuksia tuntee oma seksuaalisuutensa sekä päättää siitä. Seksuaalioikeuksilla tarkoitetaan myös oikeutta saada tietoa seksuaalisuudesta ja oikeutta suojella itseään. Tärkeintä lapsen seksuaalioikeuksissa on lapsen oikeus kasvaa turvallisesti ja suojattuna omassa tahdissaan. (Väestöliitto c.)

Yksi aikuisen tärkeimmistä tehtävistä on tukea ja suojata lapsen turvallinen kehittyminen. Seksuaalioikeuksien opettaminen lapselle onkin aikuisen tehtävä ja se tulee tehdä lapsen ikätaso huomioiden. Lapselle tulee kertoa, että hänellä on oikeus testata omia rajojaan ja oikeuksiaan, olla utelias ja tutustua kehoonsa. Aikuisen täytyy olla läsnä tukemassa ja vastaamassa lapsen kysymyksiin, kun niitä nousee esiin. Kun lapsi oppii omista seksuaalioikeuksistaan, oppii hän samalla kunnioittamaan muiden oikeuksia. (Ilmonen & Korhonen 2016, 110–112.)

Lapsella on oikeus oppia sopivia sanoja ja ilmaista omia tarpeitaan sekä puhua kaikesta häntä mietityttävästä. Lapsella on oikeus tulla kuulluksi, nähdyksi, huomioon otetuksi ja ymmärretyksi. Lapsella on oikeus kokeilla erilaisia sukupuolirooleja sekä sukupuolesta tai sen kokemisesta riippumatta oikeus olla arvostettu. Lapsi on oikeutettu saamaan turvaa, tukea ja suojelua turvalliselta aikuiselta. Hänellä on myös oikeus omaan yksityisyyteen sekä turvalliseen hellyyteen ja läheisyyteen. (Väestöliitto g.)

3 Turvallista tutustumista kehoon

3.1 Kehotunnekasvatus

Kehotunnekasvatuksella tarkoitetaan alle 8-vuotiaan lapsen seksuaali- ja turvataitokasvatusta. Aiemmin myös pienten lasten kohdalla puhuttiin seksuaalikasvatuksesta, mutta termistä luovuttiin, sillä kehotunnekasvatus on sanana neutraalimpi, ymmärrettävämpi ja parempi kuvaamaan pienen lapsen kehitystä sekä tarpeita. Sen tavoitteena on tuottaa lapselle ikätasoon sopivaa tietoa kehosta, tunteista ja oikeuksista. Kehotunnekasvatusta toteutetaan kotona, varhaiskasvatuksessa, koulussa ja koko yhteiskunnassa. (Väestöliitto a.) Kehotunnekasvatuksen perustana pidetään Maailman terveysjärjestön määrittämiä seksuaalikasvatuksen standardeja Euroopassa, varhaiskasvatussuunnitelman perusteita sekä lapsen seksuaalioikeuksia (Kangaskoski 2020, 17–22).

Kehotunnekasvatus koostuu kahdeksasta eri osa-alueesta, joihin jokaiseen kuuluu tietoa ja taitoja, joita opetetaan lapselle tämän ikätaso huomioon ottaen. Nämä osa-alueet ovat:

1. keho ja kehitys
2. tunteet
3. läheisyys
4. ympäristö ja muut ihmiset
5. hyvinvointi ja terveys
6. lisääntyminen
7. normit ja tavat
8. oikeudet. (Väestöliitto e.)

Kehotunnekasvatus suojaa lasta kiusaamiselta sekä häirinnältä ja kasvattaa häntä arvostamaan itseään ja toisiaan juuri sellaisena kuin he ovat. Kehotunnekasvatuksen sekä tunne- ja turvataitojen opettelu edistää myös lapsen tervettä ja turvallista kasvua. (Väestöliitto c.) Kehotunnekasvatuksen tavoitteena on kasvattaa lasta kohti aikuisuutta ja tasapainoista seksuaalisuutta (Laru ym. 2016, 128).

3.2 Ikätasoisuus

Ikätasoisuus ja oikea-aikaisuus ovat avainasemassa, kun puhutaan pienten lasten kehotunnekasvatuksesta. Lapsella on oikeus olla lapsi ja jokaista kehitysvaihetta täytyy kunnioittaa ja arvostaa kasvatuksessa, huomioiden samalla lapsen temperamentti,

elämäntilanne, kulttuuri sekä historia. Lasta ei saa rasittaa aikuisten asioilla, joita hän ei kykene ymmärtämään. (Ingman-Friberg & Cacciatore 2016b, 85–86.)

Varhaiskasvatuksessa on kyse pienen lapsen kasvusta, hyvinvoinnista ja kehityksestä, jolloin kehotunnekasvatuksessa on otettava huomioon eri ikäisten lasten kyky oppia ja tunnistaa asioita. Kasvattajilla on vastuu kertoa lapselle elämästä lapsen ikä- ja kehitystasoon nähden sopivalla tavalla. Kehotunnekasvatuksessa käytetään lapselle sopivaa sanastoa, jotta tärkeä viesti ja tieto löytää tiensä perille. Jokaisen ikätason kohdalla tulee huomioida eri tavoin kehotunnekasvatuksen osa-alueet sekä oikeudet koskien omaa kehoa. Lapsi pohtii mitä hänessä tapahtuu tai mitä hän voi tehdä tai kysyä. Tärkeää on tietää millä tavalla aikuinen voi ikätasoisesti lapselle vastata ja kuinka hän voi tukea ja ohjata lasta näissä pohdinnoissa. (Väestöliitto d.)

Ikätasoisuuden huomioiminen päiväkodissa voi olla haasteellista, sillä paikalla on usein monen ikäisiä lapsia. On hyvä kuitenkin muistaa, että on olemassa paljon asioita, joista voi puhua kaikenikäisten lasten kanssa. Tällaisia ovat esimerkiksi kehonosien nimet ja tunteiden nimeäminen. Kehotunnekasvatuksen opettamista voi myös kohdentaa ikätasoihin pienryhmiin, jolloin ryhmässä on turvallista puhua tietyille ikätasolle sopivista asioista. (Kangaskoski 2016, 203.)

3.3 Sukupuolisensitiivisyys

Sukupuolisensitiivisyydellä tarkoitetaan eri sukupuoliin sosiaalisesti ja kulttuurisesti assosioitavien oletusten ja ennakkoluulojen tunnistamista arjen toiminnassa. Sukupuolisensitiivisessä kasvatuksessa erilaiset tavat ilmentää sukupuolta ovat sallittuja, eikä erotella leikkejä tai värejä sopiviksi vain tytöille tai vain pojille. Toiminnassa ymmärretään sukupuoliroolien historiallisuus ja niiden ajassa muuttuvuus sekä stereotyyppisen sukupuolikäsityksen vaikutukset. Sukupuolisensitiivisyys käytännössä kyseenalaistaa arkisessa puheessa toistettavien sukupuoleen liittyvien yleistysten käytön, kuten esimerkiksi väitteissä, että pojat leikkivät autoilla ja kaikki tytöt ovat prinsessoja. (Tasa-arvoinen varhaiskasvatus; Väestöliitto i.)

Sukupuolisensitiivisyyttä ja sukupuolineutraaliutta ei tule sekoittaa keskenään. Sukupuolisensitiivisyyden tarkoitus ei ole pyyhkiä pois, vertailla tai arvottaa sukupuolia. Tarkoitus on avartaa ihmisen mahdollisuuksia olla oma itsensä yli kategorioiden ja stereotyyppien. (Tytöjen talo.)

Varhaiskasvatussuunnitelman perusteissa mainitaan, että lapselle täytyy antaa mahdollisuus edistää omia taitojaan ja tehdä valintoja sukupuolesta riippumatta. Varhaiskasvattajien tehtävänä on luoda tällaista moninaisuutta kunnioittava ilmapiiri. Samaisessa

ohjeistuksessa määritetään, että varhaiskasvatuksen tulee olla sukupuolisensitiivistä. (Opetushallitus 2018, 27–30.) Myös laki miesten ja naisten välisestä tasa-arvosta (8.8.1986/609, 1–5 §) velvoittaa varhaiskasvatusta järjestävät tahot ennaltaehkäisemään sukupuoleen, sukupuoli-identiteettiin tai sukupuolen ilmaisuun perustuvaa syrjintää.

3.4 Tunne- ja turvataidot

Turvallisuus on ensisijainen asia lapsen elämässä. Hyvät suhteet läheisiin ja turvallisiin aikuisiin suojaavat lasta monilla eri tavoilla. Aikuinen ei kuitenkaan aina voi olla paikalla suojelemassa lasta, joten lapselle on opetettava turvataitoja, jotta hän voi puolustaa omia rajojaan sekä pitää huolta itseään. Turvataitojen avulla lapsi oppii suojelemaan itseään väkivallalta, häirinnältä ja kiusaamiselta. Ne voivat myös lisätä lapsen rohkeutta kertoa huolistaan ja peloistaan turvalliselle aikuiselle. (Väestöliitto f.)

Turvataidot käsittävät kolme eri osa-aluetta; tieto, taito ja asenne. Lapsen on turvallista tietää, että hänellä on päätäntävalta omasta kehostaan (Kangaskoski 2020, 7). Lapselle on tärkeä opettaa, että tiettyihin paikkoihin kehoa ei ikinä saa koskea ilman lupaa. Uimapukusääntö toimii tässä hyvänä turvataitojen oppaana. Uimapukusäännön peruseriaate on, ettei mihinkään uimapuvun peittämään kehonosaan saa koskea ilman lupaa, koska ne ovat jokaisen henkilökohtaista ja tärkeää aluetta. Lapsen on tärkeä tietää eri kehonosien olevan yhtä tärkeitä ja erilaisuudessaan hyväksyttäviä. Lapselle tulee opettaa, että aikuisen kanssa voi aina puhua kehon eri osista ja käyttää niistä hyväksytyjä ja sopivia nimityksiä. (Väestöliitto e.)

Tunnetaidot ovat kytköksissä turvataitoihin. Tarkoitus on tukea lapsen luottamusta omiin tunteisiin. Kun lapsi oppii tunnistamaan erilaisia tunteita ja ilmaisemaan niitä, kehittyy hänelle kyky tunnistaa asioita ja tilanteita, jotka tuntuvat hänestä hyvältä tai huonolta ja epä-mukavalta esimerkiksi kosketuksen saralla. Lapselle on tärkeää opettaa, että mikäli jokin tuntuu hänestä pahalta, oudolta tai ei-kivalta, on hänellä oikeus kertoa se ja poistua tilanteesta. Tämä pätee niin kavereiden kuin aikuisten kanssa. Lapsen kanssa on myös hyvä harjoitella tunteiden ja pelkojen kertomista turvalliselle aikuiselle. (Cacciatore ym. 2016, 106–107.)

Tunnetaitoihin liittyvät sosioemotionaaliset kompetenssit. Ne perustuvat positiivisen psykologian teorioihin ja tunneälykkyyden tutkimuksiin. Sosioemotionaaliset kompetenssit kuvailevat ihmisten kykyä toimia vuorovaikutustilanteissa sekä kykyä tunnistaa ja ottaa huomioon omia ja muiden tunteita sekä tulla toimeen niiden kanssa. Sosioemotionaaliset kompetenssit auttavat säätelemään omia tunteita ja käyttäytymistä. Taitoa harjoitellaan paljon varhaiskasvatuksessa, sillä lasten kanssa yhteentörmäyksiä vuorovaikutustilanteissa tulee

vastaan usein. Ne koostuvat viidestä eri osa-alueesta, jotka ovat itsetuntemus, itsensä johtaminen, sosiaalinen tietoisuus, yhteistyötaidot ja päätöksentekokyky. (Havanka 2020.)

Tunne- ja turvataitokasvatuksen tavoitteena on kasvattaa lapsen itseluottamusta, -arvostusta ja -tuntemusta. Se kehittää lapsen tunnetaitoja ja sitä myötä vahvistaa lapsen ihmis- ja kaverisuhteita. Kun lapsi osaa tunnistaa tunteensa, kykenee hän kehittämään sosiaalisia taitojaan monipuolisesti. Tunne- ja turvataidot vahvistavat lapsen käsitystä oikeasta ja väärästä sekä opettavat varoittamaan uhkaavista tilanteista. Lapsella, jolla on tunne- ja turvataidot hyvin hallussa, on hyvät valmiudet pitää puolensa epämiellyttävissä tilanteissa ja näin ollen suojella itseään. (Lajunen ym. 2019, 11.)

4 Varhaiskasvatuksen rooli kehotunnekasvatuksessa

4.1 Varhaiskasvatus Suomessa

Varhaiskasvatus on lapsen suunnitelmallista ja tavoitteellista kasvatusta, opettamista ja hoitamista. Sen tavoitteena on edistää lapsen kokonaisvaltaista kasvua, kehitystä, terveyttä ja hyvinvointia sekä edistää yhdenvertaisuutta ja sukupuolten tasa-arvoa. Osana suomalaista koulutusjärjestelmää varhaiskasvatus on tärkeä osa lapsen kasvua ja oppimista. (Varhaiskasvatuslaki 540/2018, 2–3 §; Opetushallitus.) Vaikka vastuu lapsen kasvatuksesta on ensisijaisesti huoltajilla, kulkee varhaiskasvatus rinnalla, tukien ja täydentäen kodin kasvatustehtävää (Opetushallitus 2018, 7).

Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen (2019) julkaiseman tutkimuksen mukaan kaikista Kanta-Hämeen 1–6-vuotiaista lapsista 78,1 % oli kunnallisen tai yksityisen päivähoiton piirissä vuonna 2019. Kyseinen lukema korostaa varhaiskasvatuksen merkitystä lapsen kokonaisvaltaisessa kasvussa ja kehityksessä.

Lapsen mielipide tulee huomioida lapsen varhaiskasvatuksen suunnittelussa, toteutuksessa ja arvioinnissa. Varhaiskasvatuksessa tulee tukea lapsen kasvua ja kehitystä tämän ikätason ja kehityksen edellyttämällä tavalla. Huoltajilla on mahdollisuus ja oikeus vaikuttaa lapsen varhaiskasvatuksen sisältöön ja yksikön on järjestettävä säännöllisin väliajoin tähän mahdollisuus. Yleensä se tarkoittaa lapsen henkilökohtaisen varhaiskasvatussuunnitelman tekemistä perheen ja lapsen varhaiskasvatuksen opettajan välillä käytävän keskustelun avulla. Varhaiskasvatussuunnitelman keskustelu järjestetään vähintään kerran toimikaudessa, mutta tarpeen vaatiessa ja vanhempien halutessa voidaan järjestää toinen arviointikeskustelu ja tietojen päivitys. (Varhaiskasvatuslaki 540/2018, 3–4 §.)

4.2 Kulttuurisesti moninainen varhaiskasvatus

Lapsen osallistuminen varhaiskasvatukseen on osa maahanmuuttotilanteen perheen kotoittamista. Suomen tai ruotsin kielen oppiminen on tärkeää, jotta lapsi kykenee toimimaan vuorovaikutuksessa muiden ihmisten kanssa. Kulttuurinen moninaisuus tulee huomioida myös mahdollisuudella antaa lapsen kasvaa kahteen eri kulttuuriin huomioimalla lapsen oma kulttuuriperimä. Monikulttuurisuus tulee näkyä koko ryhmän vuosisuunnitelmassa ja tavassa toimia, sillä kokonaisvaltaista oppimisympäristöä luodessa on otettava huomioon kaikkien yksilöiden yhdessä luoma kokonaisuus. (Pedagogiikkaa netissä.)

Varhaiskasvatussuunnitelman perusteisiin on asetettu tavoitteeksi mahdollistaa kulttuuriperintöön perustuvaa monipuolista pedagogiikkaa toiminnassa sekä varmistaa kehittävä ja turvallinen kasvu- ja oppimisympäristö. Jokainen lapsi on yhdenvertainen ja

maahanmuuttajataustaisen lapsen huomioiminen on ihan yhtä tärkeää kuin muidenkin. Varhaiskasvattajien tulee luoda kaikkia yhteisesti kunnioittava ilmapiiri sekä pohtia keinoja ja tapoja, joilla saadaan myös kieli- ja kulttuurimuurien takaa kaikki yhtä lailla huomioituksi. (Opetushallitus 2018, 16–21.)

Kulttuurisesti moninaisessa varhaiskasvatuksessa työskentely edellyttää varhaiskasvattajilta osaamista ja tietoa monikulttuurisuudesta. Päiväkodin ja perheen välinen vuorovaikutus voi olla haastavaa, mikäli yhteistä kieltä ei löydy. (Terveystieteiden tutkimuskeskus, 2020.) Vieraasta kulttuurista tulevilla vanhemmilla ei välttämättä löydy tarpeeksi tietoa esimerkiksi lapsen oikeuksista, jolloin varhaiskasvatuksen henkilöstöllä on velvollisuus niistä puhua avoimesti. Kotouttamiskoulutuksessa keskitytään suomen tai ruotsin kielen oppimiseen ja kotouttamiskoulutuksessa olevat maahanmuuttajat ovat pääosin aikuisia, joiden suurin motiivi on päästä työelämään. Novitskyn (2021) mukaan kotouttamiskouluttajat eivät koe olevansa ammatillisesti vahvoilla opettamaan ihmissuhde- ja seksuaaliasioita maahanmuuttajille. Varhaiskasvattajille jää suuri vastuu tuoda kehotunnekasvatus näkyväksi ja tutuksi maahanmuuttajataustaiselle perheelle varhaiskasvatuksessa olevan lapsen edun hyväksi (Väestöliitto 2021).

4.3 Kehotunnekasvatus päiväkodissa

Euroopan lapsiasiainvaltuutetut puoltavat vuonna 2017 antamassaan lausunnossa lapsen oikeutta saada tietoa seksuaali- ja ihmissuhdeasioista kokonaisvaltaisesti. Vuonna 2019 toimijat ovat yhteisesti vedonneet, että seksuaalikasvatus tulisi sisällyttää selkeästi yhdeksi osaksi valtakunnallisia varhaiskasvatussuunnitelman perusteita. Vetoamuksessa suositellaan varhaiskasvatuksen työntekijöille asianmukaista koulutusta, riittävää tietoa ja valmiutta antaa lapselle kehotunnekasvatusta. (Kangaskoski 2020, 18–19.)

Lapselle tulee tarjota varhaiskasvatuksessa mahdollisuus tutustua erilaisiin tunnetaitoihin. Päiväkodissa opetellaan yhdessä tarkastelemaan, nimeämään ja tunnistamaan erilaisia tunteita sekä kunnioittamaan ja varjelemaan sekä omaa, että toisten kehoa. (Opetushallitus 2018, 26.) Kasvattajan tulee havaita lapsen erilaisia tunnetiloja pedagogisten mahdollisuuksien lisäämiseksi. Tästä syystä varhaiskasvattajalla on vastuu opettaa lasta turvalliseen kehontuntemukseen monipuolisia toimintatapoja hyödyntäen. Varhaiskasvatus on sukupuolisenä tunnetaitojen ja lasta tulee rohkaista kysymään asioista avoimesti. Tärkeää on myös se, että lapsen kysymyksiin vastataan. (Opetushallitus 2018, 38; Kangaskoski 2020, 20.)

Kehotunnekasvatuksen perusteena ovat ihmisoikeudet sekä erilaisuuden kunnioittaminen ja hyväksyminen (Maailman terveysjärjestö 2010, 32). Varhaiskasvatuksen perustoimintaperiaatteisiin kuuluu ihmisoikeuksien noudattaminen ja varhaiskasvattajan velvollisuutena

on varhaiskasvatustilain nojalla tarjota lapselle turvallinen, kasvua edistävä, kehittävä ja terveellinen oppimisympäristö (Opetushallitus 2018, 16).

Lapsi oppii seksuaalisuuteen liittyviä asenteita, arvoja, käyttäytymistä ja tunteita kotona ja muussa elinympäristössä. Kotona saatavassa kehotunnekasvatuksessa voi lasten kohdalla olla suuriakin eroja. Eroja on nähtävissä esimerkiksi siinä, mitä nimiä sukupuolielimistä käytetään ja puhutaanko niistä ylipäätään, suhtautumisessa alastomuuteen ja tavassa, jolla muita ihmisiä kosketetaan. (Väestöliitto h.) Varhaiskasvatuksen onkin tarkoitus tukea kotona tapahtuvaa kasvatusta. Kehotunnekasvatuksen kohdalla voidaan kuitenkin tulla tilanteeseen, jossa toimiva yhteistyö kodin kanssa on mahdotonta. Tällaisissa tilanteissa kehotunnekasvatusta ei kotona anneta ollenkaan, se on ristiriidassa lapsen seksuaalisten oikeuksien kanssa tai kasvattajalla ei ole mahdollisuuksia selvittää, mitä lapsen kanssa aiheesta kotona puhutaan. Vastavuoroisen kasvatuskumppanuuden saavuttamiseksi olisi tärkeää, että vanhemmille tarjottaisiin tietoa seksuaalisuudesta ja mahdollisuutta kysyä siihen liittyvistä asioista. Ilman riittävää tietoa lapsen seksuaalisuudesta ei vanhempi kykene antamaan lapselleen laadukasta kehotunnekasvatusta. (Novitsky 2016, 145–146.)

4.4 Monikulttuurisuus kehotunnekasvatuksessa

Suhtautuminen ja asenteet seksuaalisuutta kohtaan ovat usein erilaisia eri kulttuurien ja uskontojen välillä. Eroja voidaan nähdä esimerkiksi siinä, millä tavalla tytön tai pojan oletetaan käyttäytyvän tai millä tavalla sukupuolten moninaisuuteen suhtaudutaan. Myös alastomuuteen, vähemmistöihin ja lapsen uteliaisuutta kehoaan kohtaan voidaan suhtautua eri tavoin. Jokaisessa kulttuurissa tai uskonnossa ei välttämättä ole omia nimiä sukupuolielimille, eikä kehotunnekasvatusta ole tapana antaa lapsille ollenkaan. (Väestöliitto h.)

Maahanmuuttotilastaisten perheiden kanssa on tärkeää keskustella avoimesti vanhempien arvoista, kasvatusihanteista ja -tavoitteista. Eri kulttuurista tuleville vanhemmille voi olla hankalaa ymmärtää Suomalaisen varhaiskasvatuksen avoimuutta ja mahdollisuuksia. Vanhemmilla voi olla vahva käsitys sukupuolirooleista ja esimerkiksi alastomuudesta, eikä heillä välttämättä ole minkäänlaista aiempaa kokemusta kehotunnekasvatuksesta. Usein he jopa rinnastavat seksuaalisuuden täysin seksiin, eikä sen yhteyttä itsetuntoon, minäkuvaan tai identiteettiin tunnisteta. (Novitsky 2016, 143.)

Suomen tai ruotsin kieltä opetteleville lapsille voi puheen ja ohjeen antamisen sekä ymmärtämisen tukena käyttää muun muassa tukiviittomia ja kuvatukea. Kuvatuella voi helposti ja ymmärrettävästi opettaa myös tunne- ja turvataitoja sekä antaa kehotunnekasvatusta. Varhaiskasvattajien eri materiaalipankeista löytyy paljon esimerkkejä erilaisista kieltokuvista,

tunteen ilmaisun kuvista sekä julisteista seinille eri kehonosista, turvasäännöistä ja tunteen-säätelystä.

4.5 Varhaiskasvattajan rooli kehotunnekasvatuksessa

Moni lapsi viettää päivähoitossa suurimman osan arjen hereillä olo ajastaan, jonka vuoksi varhaiskasvattajalla on merkittävä rooli myös lapsen kehotunnekasvatuksessa (Väestöliitto c). Cacciatoren (2020a) mukaan kasvattajat voidaan jakaa neljään erilaiseen kehotunnekasvattajan identiteettiin, jotka ovat: aktiivinen, mahdollistaja, vastaaja ja kieltäytyjä. Aktiivinen kasvattaja kokee lapsen kehotunnekasvatuksen olevan luonnollinen ja tärkeä osa työtä. Mahdollistaja tarjoaa lapselle hyväksyvän ilmapiirin lapsen kysymyksille, muttei tarjoa lapselle tietoa aktiivisesti itse. Vastaaja ei keskustele lapsen kanssa kehoon ja seksuaalisuuteen liittyvistä asioista, ellei lapsi itse ota aiheita puheeksi. Kieltäytyjä taas ei tarjoa lapselle lainkaan kehotunnekasvatusta.

Kasvattajan tehtävänä on tukea ja suojata lapsen kehitystä sekä opettaa hänelle turvataitoja, eri kehonosien nimiä sekä ihastumiseen ja lisääntymiseen liittyviä asioita ikätasoisesti. Hänen tulee antaa lapselle tilaa tutustua omaan seksuaalisuuteensa, suojata tätä ikätasoon kuulumattomilta asioilta sekä antaa lapsen kehittyä omaa tahtiaan. (Väestöliitto c.)

Kasvattajan tulee tarjota faktatietoihin perustuvaa kehotunnekasvatusta lapselle sekä tukea lapsen kasvua seksuaalikasvatukseen liittyvien asenteiden ja taitojen kehittyessä. Varhaiskasvattajan on tärkeä huomioida kehotunnekasvatuksessa sensitiivisyys lapsen turvallisuuden tunteen maksimoimiseksi sekä loukkaantumisten välttämiseksi. (Maailman terveysjärjestö 2010, 32.) Varhaiskasvattajalla tulee olla tarvittavaa tietoa, taitoa ja myönteistä asennetta lapsen seksuaalisuutta kohtaan, jotta tämä voi tukea lapsen kokonaisvaltaista ja eheää kasvua (Kankkunen & Takala 2016, 186).

Varhaiskasvattajan on tärkeää kiinnittää huomiota siihen millä tavalla hän toimii ja puhuttelee lasta arjessa. Kasvattajan omat arvot ja ajatukset määrittelevät pitkälti sen, kykeneekö hän kasvattamaan lasta yksilöllisesti ja hänen yksilölliset tarpeensa huomioiden. Kriittinen ajattelu kasvattajan itse asettamia sukupuolimalleja kohtaan on tärkeä taito. Tämä voi olla haasteellista, mikäli kasvattaja ei itse ole kasvanut sukupuolisensitiivisessä kulttuurissa. (Saloheimo 2016, 151–152.)

Haasteita kehotunnekasvatukseen voi tuoda kasvattajan suhtautuminen omaan seksuaalisuuteensa. Mikäli kasvattaja kokee oman seksuaalisuutensa kovin yksityiseksi asiaksi, voi laadukkaan kehotunnekasvatuksen antaminen olla vaikeaa. Kasvattajan tulisi kiinnittää huomiota myös siihen millä tavalla hän suhtautuu lapsen seksuaalisuuteen. Keskustelua

olisi hyvä käydä yhdessä muiden kasvattajien kanssa ja sopia yhteisistä pelisäännöistä asian suhteen. (Kangaskoski 2016, 206.)

5 Tutkimuksen toteutus

5.1 Opinnäytetyön tarkoitus, tavoite ja tutkimuskysymykset

Opinnäytetyön tarkoitus on lisätä tietoisuutta kehotunnekasvatuksesta. Tavoitteena on selvittää varhaiskasvattajien näkemyksiä päiväkodissa toteutuvasta kehotunnekasvatuksesta. Opinnäytetyön tutkimuskysymyksissä viitataan yhteen päiväkotiin sekä tämän päiväkodin varhaiskasvatuksen opettajiin. Tutkimuskysymykset ovat seuraavat:

1. Millä tavalla kehotunnekasvatus toteutuu päiväkodissa varhaiskasvatuksen opettajien näkökulmasta?
2. Millaisia ajatuksia varhaiskasvatuksen opettajilla on omasta roolistaan kehotunnekasvatuksessa?

Aiemmat tutkimukset aiheeseen liittyen ovat käsitelleet pääosin lapsen seksuaalisuutta ja seksuaaliterveyttä. Väestöliitto toteutti kartoittavan verkkokyselyn varhaiskasvatuksen ammattilaisille vuonna 2013, jonka tavoitteena oli saada tilannetietoa lapsen seksuaalisuudesta ja seksuaalikasvatuksesta Suomessa. (Väestöliitto 2013.) Tällä opinnäytetyöllä haluamme saada varhaiskasvatuksen opettajien äänen laajemmin kuuluviin suoraan työntältä. Olemme kiinnostuneita siitä, millä tavalla kehotunnekasvatus näkyy päiväkodin arjessa ja miten se ilmenee huoltajille. Haluamme selvittää myös sen, minkälaisena varhaiskasvatuksen opettajat kokevat oman roolinsa kehotunnekasvattajina sekä minkälaista tietoutta heillä on aiheeseen liittyen.

5.2 Tutkimuksen luonne ja aineistonkeruu menetelmä

Opinnäytetyö tehtiin kvalitatiivisena tutkimuksena, jonka tarkoituksena on kuvata ilmiötä ja ymmärtämään niitä sekä selvittää ihmisten omia kokemuksia ja näkemyksiä tutkittavasta aiheesta. Kvalitatiivisella tutkimuksella tutkittava aihe pohjautuu lukujen sijasta ihmisten omiin kokemuksiin, näkemyksiin ja ajatuksiin. (Kananen 2008, 24–25.) Päädyimme toteuttamaan opinnäytetyön kvalitatiivisena tutkimuksena, sillä tavoitteenamme oli saada tietoa kehotunnekasvatuksen todellisesta näkymisestä päiväkodissa varhaiskasvatuksen opettajien näkökulmasta.

Aineistonkeruumenetelmänä käytettiin puolistrukturoitua teemahaastattelua, jossa avoimet haastattelukysymykset rakennetaan tiettyjen teemojen ympärille ja ne ovat kaikille haastateltaville samat. Teemahaastattelussa korostetaan haastateltavien omia näkemyksiä, kokemusmaailmaa ja heidän määritelmiänsä tilanteista. Lisäksi teemahaastattelu mahdollistaa tarkentavien kysymysten esittämisen. (Hirsjärvi & Hurme 2010, 47–48.) Teemahaastattelu

valikoitui aineistonkeruumenetelmäksi, koska avoimet kysymykset soveltuivat parhaiten monipuolisen tiedon saamiseen tutkittavasta aiheesta.

Haastattelut toteutettiin yksilö- ja parihaastatteluina, mahdollisimman monipuolisen ja riittävän tutkimusmateriaalin saamiseksi. Haastattelukysymykset luotiin tutkimuskysymyksiin pohjautuen. Vallitsevasta koronavirus tilanteesta johtuen haastattelut toteutettiin Teams-palvelun välityksellä. Opinnäytetyön aineistonkeruun kohderyhmänä olivat Riihimäen kaupungin varhaiskasvatustyöryhmän kolme varhaiskasvatuksen opettajaa sekä yksi varhaiskasvatuksen erityisopettaja.

5.3 Aineiston analysointi

Keräämämme aineiston analysoimme teemoittelun avulla. Teemoittelussa aineistosta nostetaan esiin olennaiset aiheet suhteessa tutkimuskysymyksiin. Teemoittelua voidaan pitää yhtenä sisällönanalyysin muotona ja se voi toimia myös aineiston jäsentämistapana analyysin alkuvaiheessa. Teemoittelua tehdään usein haastatteluaineistosta, mutta analyysin aikana tapahtuva teemoittelu ei ole sama asia kuin haastattelun runkona olevat teemat. Analyysissä esiin nousseet teemat ovat asioita, jotka toistuvat aineistossa esimerkiksi haastattelusta toiseen. (Juhila.)

Aineiston keruun jälkeen litteroimme haastattelumateriaalin kirjalliseen muotoon. (Kananen 2014, 101). Tämän jälkeen luimme litteroidun aineiston läpi useampaan kertaan ja poimimme sieltä tutkimuskysymyksiimme vastaavia ilmaisuja, jotka jaoimme esiin nousseiden teemojen alle. (Taulukko 1). Aineistosta nousi esiin kolme teemaa, jotka olivat kehotunnekasvatus arjessa, varhaiskasvatustajien suhtautuminen ja monikulttuurisuus.

Tutkimuskysymys	Aineistosta nostettu ilmaisu	Teema
Millä tavalla kehotunnekasvatus näkyy kohderyhmän päiväkodissa?	<i>Meidän päiväkodissa on tehty vuosisuunnitelma kehotunnekasvatukselle, että se on niinku meidän yksi osa meidän pedagogiikan rakenteita.</i>	Kehotunnekasvatus arjessa.

Minkälaisia ajatuksia varhaiskasvattajilla on keho- tunnekasvatuksesta?	<i>Oma kasvattajan rooli on sillee laajentunut tosi paljon, että ymmärtää ja osaa siitä enemmän siitä kokonaisuudesta, että tavallaan siihen on tullut paljon lisää tietoa.</i>	Varhaiskasvattajien suhtautuminen.
--	---	------------------------------------

Taulukko 1. Esimerkki aineiston analyysistä

6 Opinnäytetyön tulokset

6.1 Kehotunnekasvatuksen näkyminen arjessa

Kehotunnekasvatus on haastateltavien mukaan suunnitelmallista ja vahvasti osana päiväkodin toimintaa. Kehotunnekasvatukselle on kyseisessä päiväkodissa oma vuosisuunnitelma ja se on osa pedagogiikan rakenteita. Aihe näkyy vahvasti myös huoltajille päiväkodin seinillä vuosikellona, jossa eritellään kaikki toimintakauden aikana läpi käytävät aiheet ja niiden käsittelyyn käytetyt keinot. Haastateltavien mukaan kehotunnekasvatuksesta myös keskustellaan avoimesti vanhempien kanssa jokaisen lapsen varhaiskasvatussuunnitelman keskusteluissa. Vanhemmille annetaan mahdollisuus kysyä mieltä askarruttavista aiheista esimerkiksi kehotunnekasvatus teemaisissa vanhempainilloissa.

Me suunnitellaan se toiminta sen vuosikellon mukaan. Niin silloin se toteutuu myös tavallaan, että ne kaikki tärkeet aiheet tulee käsiteltyks. (H4)

Meillä on sovittu, että näistä asioista vasu keskustelussakin myös aina nostetaan esille. (H2)

Kehotunnekasvatus näkyy vahvasti päiväkodin arjessa sekä kasvatus- että hoitotilanteissa ikätasoisesti. Alle kolmevuotiaiden lasten kanssa aihetta käsitellään esimerkiksi vessakäyntien yhteydessä nimeämällä kehonosia. Myös laulut ja leikit ovat suuri osa alle kolmevuotiaiden kehotunnekasvatusta. Haastateltavien mukaan vanhempien lasten kanssa on helppompaa käydä vastavuoroista keskustelua aiheesta, sillä lasten tieto ja halu kysyä asioista on lisääntynyt. Kehotunnekasvatuksen koetaan olevan varsin luonnollinen osa varhaiskasvatusta.

Se [kehotunnekasvatus] on koko ajan siinä kasvatuksessa ja arjessa mukana. Keholaulut ja tämmöset missä sitten taas konkreettisesti nimetään niitä kehonosia. (H2)

Se [kehotunnekasvatus] on ihan yhtä luonteva osa, ku joku musikkikasvatus tai mikä muu. (H3)

Tunne- ja turvataidot näkyvät haastateltavien mukaan selkeästi lasten puheissa ja tekemisissä. Lapset osaavat pääsääntöisesti kertoa mikä tuntuu heistä epämukavalta tai ikävältä. Heillä on myös taito kieltää toista tulemasta liian lähelle tai koskettamasta ilman lupaa. Pienemmät lapset tarvitsevat kuitenkin vielä enemmän aikuisen tukea ja ohjausta tilanteissa, joissa omia rajoja rikotaan. Yksi haastateltavista nosti esiin lasten eritasoisen osaamisen ja motivoitumisen tuomat haasteet. Asia koettiin osaltaan myös rikkautena, sillä lapset opettavat asioita myös toinen toiselle ja tämä nähtiin tehokkaana tapana oppia asioita.

Kyl mejjän lasten puheissa se jo näkyy, et ne osaa sanoo, et älä tuu noin lähelle tai en halua, että teet noin. (H4)

Sukupuolisensitiivisyyteen suhtaudutaan kaikkien haastateltavien mukaan päiväkodissa avoimesti. Aikuisten kesken on käyty keskustelua siitä, miten lapsia päiväkodissa kutsutaan ja missä tilanteessa mikäkin kutsumatapa on oikein. Päiväkodin ei haluta ohjaavan lapsia kasvamaan tiettyyn stereotyyppiseen muottiin tai suuntaavan lasten mielenkiinnonkohteita juuri tiettyihin asioihin. Vältetään ajattelemasta, että lapsen kuuluisi olla tietynlainen tai toimia tietyllä tavalla. Lapset kohdataan yksilöinä ja sen hetkistä kehitysvaihetta kunnioittaen. Sukupuolia ei kuitenkaan ole tarkoitus tehdä näkymättömiksi, eikä lapsia ohjata olemaan neutraaleja, vaan jokaisella on tilaa olla omanlaisensa.

Jokaiselle olisi tilaa olla naisellinen pieni tyttö tai poikamainen hurja poika, mutta kaikkea myös siltä väliltä. Kunnioitetaan lapsen sen hetkistä mielialaa ja kehitysvaihetta, että sitten kun se voi muuttua ja lapsi saa muuttaa mieltä. (H2)

Kehotunnekasvatuksen kehittämiseen päiväkodissa haastateltavilta nousi erilaisia ideoita. Yksi haastateltavista lisäisi alle kolmevuotiaiden lasten kehotunnekasvatusta, sillä hän koki sen jääneen hieman vähäisemmäksi, kuin isompien lasten kanssa. Pienten lasten kehotunnekasvatukseen on olemassa teoriaa ja materiaalia, mutta systemaattisesti sitä ei ole käytännön tasolla kehitetty. Yksi haastateltavista kehittäisi kehotunnekasvatuksessa käytettävän materiaalin keräämistä yhteen kansioon, jonne voitaisiin myös jatkossa lisätä hyväksi havaittua ja lapsia kiinnostavaa materiaalia aiheesta.

Haastateltavat kokivat kehotunnekasvatuksen näkyvän heidän päiväkodissaan hyvin, eikä heiltä noussut esiin selkeitä asioita, joiden avulla sitä voisi heillä lisätä. Yksi haastateltavista kuitenkin pohti, voisiko heillä olla mahdollisuutta viedä itse tietoa eteenpäin muihin päiväkoteihin.

6.2 Varhaiskasvattajien suhtautuminen kehotunnekasvatukseen

Kaikki haastateltavat kokivat oman roolinsa kehotunnekasvattajina tärkeäksi ja vastuulliseksi. Erityisen tärkeäksi haastateltavat kokivat tiedon jakamisen lapsille vastaamalla heidän kysymyksiinsä ja ottamalla asioita lasten kanssa puheeksi oma-aloitteisesti. Oma ja muiden kehot kiinnostavat lapsia, mutta ihan kaikesta lapset eivät osaa oma-aloitteisesti kysyä. Tässä korostuu varhaiskasvattajan rooli tuottaa lapselle oikeaa ja ikätasoista tietoa kehotunneasioista. Haastattelussa nousi myös esiin kehotunnekasvatuksen kauaskantoiset vaikutukset uuden sukupolven tulevaisuuden kannalta. Turvataitojen sekä omien rajojen asettamisen opettaminen koettiin tärkeäksi aiheeksi, joiden opettamisesta kasvattajat voivat olla ylpeitä.

Mulla on niinku vastuu siitä, että mä tuon sitä tietoo niille lapsille, koska ei ne lapset välttämättä tiedä niitä asioita (H1)

On ollu kiva, et on päässy sanomaa, et no onneks me kuitenkin jo varhaiskasvatuksessa opetetaan näitä asioita, et tulevaisuudessa ois paremmin. (H4)

Jokainen haastateltava koki oman suhtautumisensa muuttuneen kehotunnekasvatusta kohtaan. Yksi haastateltavista kertoi suhtautumisen olleen aiemmin hyvinkin suppea. Omaan suhtautumiseen on haastateltavien mukaan vaikuttanut kasvatus, jonka he ovat itse saaneet. Kasvattajien suhtautumiseen on vaikuttanut myös materiaalin ja tiedon lisääntyminen sekä mahdollisuus keskustella aiheesta yhdessä muiden kasvattajien kanssa. Tämä on myös helpottanut lasten yllättäviinkin kysymyksiin vastaamista.

Niihin [lasten kysymyksiin] osaa nyt niinku silleen jollain tavoin valmistautua, että jos lapset kysyy jotain niin sä et ensimmäisenä oo niinku kauhee mitä se kysyy tommosii. (H1)

On tullu jollain tavoin niinku avoimempi ja semmoinen niinku rennompi ote niihin asioihin. (H1)

Haastatteluissa nousi vahvasti esiin myös kasvattajien oman tietotaidon kehittyminen ja lisääntyminen. Kehotunnekasvatuksesta on saatavilla enemmän materiaalia ja kasvattajilla on aiempaa enemmän valmiuksia etsiä uutta tietoa. Koulutusta aiheeseen on saatu paljon ja yksi haastateltavista nosti esiin myös sen, miten kasvattajat jakavat tietoa toisilleen aiempaa enemmän.

Varmaan siis on myös sellaista tietoa, johon osaa suhtautua jo sen takia paremmin, että et jos niitä tilanteita huomaa lasten kanssa tai tulee kysymyksiä, niin totta kai valmiudet on paremmat ja myös paremmat mahdollisuudet löytää nopeasti sitten sitä tietoa, jos tarvitsee. (H2)

Haastatteluiden aikana nousi esiin myös tarve lisätä julkista keskustelua kehotunnekasvatuksesta. Haastateltavat toivoivat lisää artikkeleja ja uutisia aiheesta, jotta kehotunnekasvatus saataisiin näkyväksi ja osaksi arkea jokaiseen päiväkotiin. Aikuiset myös usein mieltävät seksuaalisuuden sanana seksiin, mikä ei lasten kohdalla pidä paikkaansa. Yksi haastattelijoista kokikin, että aihetta olisi tärkeää avata kaikille ihmisille ammatista riippumatta.

Pelkästään jo sanan avaaminen niinku tavallaan kaikelle kansalle, että mitä on lasten seksuaalikasvatus. Ei sillä ole mitään tekemistä seksin kanssa, miten me aikuiset se helposti mielletään. (H3)

Kasvattajien osaamisen edistämiseksi haastateltavat korostivat koulutusten lisäämistä. Eri-tyisesti fyysisesti paikan päällä tapahtuvan koulutuksen ja hyvän kouluttajan merkitys nousi haastatteluissa esiin. Yksi haastateltavista koki aiheen olevan sellainen, josta kasvattajien tulisi päästä keskustelemaan siitä yhdessä muiden kanssa koulutuksen yhteydessä.

6.3 Monikulttuurisuus

Haastatteluissa nousi vahvasti esiin monikulttuurisuus ja sen kehotunnekasvatukseen tuomat haasteet. Haastateltavat nostivat suurimpana haasteena esiin yhteisen kielen puuttumisen ja kulttuurien väliset erot liittyen esimerkiksi alastomuuteen. Haastateltavat kaipasivat enemmän tulkkeja avukseen, jotta kaikilla olisi yhdenvertainen mahdollisuus saada tietoa kehotunnekasvatuksesta omalla kotikielellään. Lasten kanssa työskentelyyn kasvattajilla on kuitenkin paljon erilaisia keinoja ja työvälineitä, vaikka yhteinen kieli puuttuisikin.

Me käytetään niitä kuvia just sen takia apuna. Tai sitten just sitä, että esitetään niitä asioita näyttölemällä, että se asia tulisi sillä lailla niinku ymmärretyksi niille lapsille, joilta puuttuu se kieli. (H1)

Että he [vanhemmat] vois oikeesti puhua ääneen niinku omalla koti kielellään ja tulla ymmärretyksi niitten aiheiden suhteen ja keskustella niistä asioista. (H1)

Haastateltavien mukaan monikulttuurisuuden tuomat haasteet kehotunnekasvatuksessa näkyvät pääosin enemmän vanhempien kanssa toimiessa. Kaikki vanhemmat eivät välttämättä koe tärkeäksi keskustella lapsen kehotunnekasvatukseen liittyvistä asioista kasvattajien kanssa.

Niinku vanhempiin päin tavallaan. Mutta sitte se, että lapsen kanssa meillä on kyllä niitä keinoja niinku hyvinki. (H4)

Eri kulttuuritaustat otetaan huomioon kehotunnekasvatustilanteissa ja huoltajien kanssa aiheesta keskustellaan avoimesti. Haastateltavien mukaan Väestöliitolta on saatavissa kehotunnekasvatusmateriaalia monella eri kielellä ja sitä jaetaan huoltajille. Tällä tavalla heillä on mahdollisuus saada enemmän tietoa ja ymmärrystä kehotunnekasvatuksesta ja sen tärkeydestä joko englanniksi tai omalla kotikielellään. Yksi haastateltavista nosti esiin myös päiväkodin ja vanhempien välisen luottamuksen syntymisen. Joillekin maahanmuuttajille varhaiskasvatus itsessään voi olla täysin vieras asia. Tästä syystä on tärkeää saavuttaa luottamussuhde vanhempiin, jotta kehotunnekasvatuksesta voidaan heidän kanssaan keskustella.

Otettu huomioon semmoisia asioita, että eri kulttuurit ovat eri lailla tottuneita, vaikka alastomuuteen tai vessasääntöihin tai toisen kosketukseen. Niin kyllä me silloin on

kiinnitetty siihen huomiota, että jokaisella voi olla erilaiset kokemukset siitä, että miten se oma keho on tavallaan julkista tai näin. (H2)

Me ollaan onneks saatu materiaalia Väestöliitolta nyt sitten myös niinku näille monikielisille. Siellä on erikielisiä materiaaleja painettu, että me voidaan perheille antaa näitä vihkoja ja julisteita, jotka on sitte heidän omalla kielellään tai ainakin englannin kielellä. (H2)

Yksi haastateltavista nosti esiin myös eron eri kulttuuritaustaisten vanhempien suhtautumisessa kehotunnekasvatukseen. Äitien suhtautuminen asiaan oli yleisesti ottaen positiivista ja avointa, kun taas jotkut isät olivat joutuneet pohtimaan asiaa hieman enemmän. Pääsääntöisesti suhtautuminen on kuitenkin kaikkien vanhempien osalta ollut myönteistä ja vanhemmat ovat olleet tyytyväisiä siihen, että heidän lapsilleen opetetaan seksuaalisuuteen liittyviä asioita. Jotkut vanhemmista ovat vieneet kehotunnekasvatusta myös omaan kotiinsa ja opettaneet asioita vanhemmille lapsilleen, soveltaen pienten lasten kanssa käytettäviä menetelmiä heille sopiviksi.

Varsinkin äidit niin on niinku sitä mieltä, että hyvä että lapsille opetetaan tätä, että hän ei ole saanut tällaista omassa kulttuurissaan. (H1)

Iseillä on ollut niinku vähän enemmän pureskeltavaa sen asian kanssa selkeästi, he selkeästi varmaan miettii sitä asiaa voisinkin kuvitella ehkä enemmän. (H1)

Haastatteluissa nousi esiin myös kasvattajien tarve oppia lisää eri kulttuureista ja niiden toimintatavoista. Eri kulttuurien tapojen ja tarinoiden oppiminen lisäisi haastateltavien mukaan varmuutta kasvattaa erikulttuurisia lapsia. Varhaiskasvattajalla on tärkeä tehtävä opettaa lapselle kehoon ja tunteisiin liittyviä asioita tämän kulttuuritausta huomioiden.

Kyllähän se tieto sitten tois sitä varmuutta tähän ja lisää sitä ymmärrystä, kun kuulis lisää niitä erilaisii kulttuurisii tapoja ja tarinoita. (H4)

7 Yhteenveto

7.1 Johtopäätökset ja pohdinta

Opinnäytetyömme tarkoituksena oli lisätä tietoisuutta kehotunnekasvatuksesta. Opinnäytetyö toteutettiin kvalitatiivisena tutkimuksena, haastatteleamalla Riihimäen kaupungin varhaiskasvatusyksikön kolmea varhaiskasvatuksen opettajaa sekä yhtä varhaiskasvatuksen erityisopettajaa. Tavoitteena oli selvittää varhaiskasvattajien näkemyksiä päiväkodissa toteutuvasta kehotunnekasvatuksesta.

Tutkimuksessa saatiin selville kehotunnekasvatuksen olevan tiivis osa päiväkodin arkea. Aihetta käsitellään lasten kanssa esimerkiksi laulujen, lorujen, leikkien ja perushoitotilanteiden kautta. Alle kolmevuotiaiden lasten kanssa kehotunnekasvatusta sovelletaan enemmän arkisiin tilanteisiin, kuten vessatilanteisiin ja siisteyskasvatukseen. Tästä voidaan päätellä, että ikätasoisuus toteutuu kehotunnekasvatuksessa hyvin. Vanhempien lasten kanssa aihe nousee paljon esiin myös lasten itsensä kautta. He tietävät asioista enemmän ja haluavat tätä myötä kysyä enemmän kysymyksiä. Heidän kanssaan on myös luontevaa käydä keskustelua puhuttavista aiheista.

Kehotunnekasvatuksen teemat ja aiheen käsittelyyn käytetyt menetelmät ovat vanhempien nähtävillä päiväkodin seinillä. Aiheesta keskustellaan vanhempien kanssa myös vanhempainilloissa, vasukeskusteluissa ja arkisissa tilanteissa. Aihe on kantautunut lasten mukana myös kodeissa käytäviin keskusteluihin.

Tunne- ja turvataidot ovat vahvasti mukana lasten puheissa ja tekemisissä. He osaavat pääsääntöisesti kertoa, missä heidän omat rajansa menevät ja jos jokin toisen tekemä ei tunnu mukavalta. Pienemmät lapset tarvitsevat vielä hieman enemmän aikuisen tukea ja opastusta. Tunne- ja turvataitoja harjoitellaan lasten kanssa päivittäin. Esimerkiksi riitatilanteiden yhteydessä opetellaan tunteiden säätelyä ja niistä puhumista.

Päiväkodin on tarkoitus olla sukupuolisensitiivinen ympäristö, eikä sen haluta ohjaavan lapsia tiettyihin sukupuolirooleihin tai leikkeihin. Vanhanajan jaottelua tyttöihin ja poikiin ei tehdä vaan jokaiselle lapselle annetaan mahdollisuus valita omat leikkinsä ja olla juuri omanlaisensa persoona. Sukupuolet ovat edelleen olemassa, mutta niiden rajat ovat häilyviä. On prinsessamaisia tyttöjä sekä rämöpää poikia, mutta myös kaikkea siltä väliltä.

Varhaiskasvattajat kehittäisivät alle kolmevuotiaiden lasten kehotunnekasvatusta. Materiaalia on paljon, mutta aiheen käsittelyä voitaisiin kehittää systemaattisemmin toiminnalliseksi.

Varhaiskasvattajien suhtautuminen kehotunnekasvatukseen on muuttunut tietotaidon lisääntyttyä, jonka pohjalta voidaan päätellä, ettei oma suhtautuminen aiheuta kasvattajille haasteita antaa laadukasta ja monipuolista kehotunnekasvatusta. Lasten yllättäviin ja hankaliin kysymyksiin on helpompi vastata, kun kasvattajilla on mahdollisuus hakea lisää tietoa, mikäli vastausta ei ole antaa heti. Materiaalia on saatavilla aiheesta monipuolisesti ja eri kielillä. Varhaiskasvattajat myös kokevat roolinsa kehotunnekasvattajina tärkeäksi ja vastuulliseksi. He voivat olla ylpeitä siitä, että ovat luomassa parempaa ja suvaitsevampaa tulevaisuutta uusille sukupolville. Opinnäytetyön tuloksista voidaan päätellä, että jokainen kasvattaja on luokiteltavissa aktiiviseksi kehotunnekasvattajaksi. He kokevat kehotunnekasvatuksen olevan luonnollinen osa työtä ja he ottavat seksuaalisuuteen ja kehoon liittyviä asioita aktiivisesti puheeksi lasten kanssa.

Monikulttuurisuus tuo haasteita kehotunnekasvatukseen. Lasten kanssa aiheen käsittelyyn varhaiskasvattajilla on paljon erilaisia keinoja. Lapselle, jolta kieli puuttuu, voidaan asioita opettaa näyttelemällä tai kuvakorttien avustuksella. Vanhempien kanssa yhteisen kielen puuttuminen ja kulttuurilliset erot kuitenkin hankaloittavat kehotunnekasvatuksesta puhumista ja sen merkityksen ymmärtämistä. Suhtautuminen esimerkiksi alastomuuteen on erilaista jokaisessa kulttuurissa. Siinä missä me käymme saunassa koko perheen voimin, ei toisessa kulttuurissa isä välttämättä saa nähdä tyttärtään alasti. Varhaiskasvattajilla onkin tärkeä tehtävä lisätä vanhempien tietoisuutta kehotunnekasvatuksen hyödyistä ja merkityksestä vanhempien ja lasten kulttuuritaustaa kunnioittaen.

Kehotunnekasvatuksesta on saatavilla runsaasti materiaalia internetissä ja sitä on nopeasti löydettävissä oikeilla hakusanoilla. Varhaiskasvattajien tietoisuus paikoista, joista materiaalia löytyy, on kuitenkin yleisesti melko vähäistä. Kehotunnekasvatuksen olisi tärkeää olla näkyvämmän osana arjen pedagogiikkaa ja varhaiskasvattajille tulisi järjestää entistä enemmän koulutuksia aiheesta.

Vaikka tutkimuksemme kohderyhmänä olleiden varhaiskasvatuksen opettajien työpaikalla kehotunnekasvatus on näkyvä osa arkea, ei asia ole näin jokaisessa päiväkodissa. Joissakin suomalaisissa kaupungeissa kehotunnekasvatus on lisätty osaksi paikallista varhaiskasvatussuunnitelmaa, mutta valtakunnallisiin varhaiskasvatussuunnitelman perusteisiin sitä ei ole vielä lisätty. Olisi ensisijaisen tärkeää saada asiaan muutos ja kehotunnekasvatus näkyväksi päiväkodeissa valtakunnallisesti.

Aiheesta on tehty muutamia opinnäytetöitä ja pieniä tutkimuksia, mutta laajempia tutkimuksia aiheesta on hankala löytää. Koimme tärkeäksi tuoda esille sen, että kehotunnekasvatus on päiväkodissa yhtä tärkeää kuin esimerkiksi media- tai liikuntakasvatus. Toivomme, että opinnäytetyömme myötä edes yksi varhaiskasvattaja saisi ajatuksen siitä, että

kehotunnekasvatus pitää tuoda osaksi päiväkodin arkea. Varhaiskasvattajien olisi ensisijaisen tärkeää muistaa opettaa kehotunnekasvatukseen liittyvät asiat kunnolla sekä luoda lapsillekin mahdollisuus puhua ja kysyä seksuaalisuuteen ja kehoon liittyvistä asioista avoimesti.

Opinnäytetyötä tehdessä pohdimme myös sitä, miten kehotunnekasvatus olisi hyvä tuoda kokonaisuutena osaksi sosionomi opiskelijoiden varhaiskasvatuksen opintoja. Seksuaalisuus on osa jokaisen ihmisen elämää ja onkin tärkeää, että varhaiskasvattaja kykenee tukemaan ja ymmärtämään lapsen seksuaalisuutta ja sen monimuotoisuutta. Kehotunnekasvatus on lapsen kasvun ja kehityksen kannalta oleellinen osa varhaiskasvatusta. Lapsen on tärkeää oppia arvostamaan omaa sekä muiden kehoa ja tunnistamaan omat rajansa. Hyvällä ja laadukkaalla kehotunne- ja seksuaalikasvatuksella voisimme tulevaisuudessa ehkäistä paljon erilaista väkivaltaa ja seksuaalirikoksia.

7.2 Eettisyys ja luotettavuus

Sitouduimme noudattamaan opinnäytetyötä tehdessä Tutkimuseettisen neuvottelukunnan ohjeistusta hyvästä tieteellisestä käytännöstä. Tämän käytännön mukaan tutkimuksessa tulee noudattaa tiedeyhteisön tunnustamia toimintatapoja, joita ovat rehellisyys, yleinen huolellisuus ja tarkkuus tutkimustyössä, tulosten tallentamisessa ja esittämisessä sekä tutkimuksen ja sen tulosten arvioinnissa. (Tutkimuseettinen neuvottelukunta.)

Kvalitatiivista tutkimusta tehdessä eettiset kysymykset ovat sidoksissa jokaiseen tutkimuksen vaiheeseen. Ihmisiin kohdistuvan tutkimuksen eettisyys on konkreettisia asioita ja sitä pohditaan tilanteissa, joissa tutkittavaa esimerkiksi haastatellaan. Tutkittavien henkilöiden ihmisarvoa, yksityisyyttä, ihmismääräämis oikeutta sekä muita oikeuksia tulee kunnioittaa tutkimusta tehdessä. Tärkeää on välttää tutkittavana oleville ihmisille tai yhteisöille riskien, vahinkojen tai haittojen aiheuttamista. Tutkijan on kohdeltava tutkittavia henkilöitä tasa-arvoisesti ja heidän ihmisarvoaan kunnioittaen. (Vuori.)

Kvalitatiivisessa tutkimuksessa saaduista tuloksista voidaan tehdä johtopäätöksiä, mutta tulokset ovat aina sidoksissa aikaan, paikkaan ja tutkijaan. Tästä syystä kvalitatiivinen tutkimus ei tarjoa absoluuttista tietoa vaan se on aina tutkijan oma versio tutkittavasta aiheesta. (Saaranen-Kauppinen & Puusniekka 2006b.)

Opinnäytetyön eettisyys varmistettiin kunnioittamalla huolellisesti muiden tutkijoiden töitä, kun niitä käytettiin lähdemateriaalina sekä noudatettiin tietosuoja- ja tekijänoikeuslakia (Arene 2020, 8–11). Opinnäytetyö toteutettiin huolellisesti ohjeiden vaatimalla tavalla. Kaikki tutkimuksessa käytetty sisältö perustuu tekijöiden omiin aineistonkeruumenetelmiin tai luotettaviin lähdemateriaaleihin. (Mäkinen 2006, 172–173). Työssä käytetyt lähteet

merkittiin LAB-ammattikorkeakoulun noudattaman ohjeen mukaisesti. Haastatteluista syntyneet materiaalit, kuten nauhoitteet sekä näiden litteroinnit, tuhottiin opinnäytetyöprosessin tullessa päätökseen. Opinnäytetyöprosessin aikana ainoastaan tekijöillä oli mahdollisuus päästä käsiksi näihin aineistoihin.

Arenen (2020) mukaan opiskelijalla on opinnäytetyötä tehdessään myös eettinen ja moraalinen velvoite tutkimuksen kohderyhmää, toimeksiantajaa, sekä yhteiskuntaa kohtaan. Opiskelijan tulee varmistaa kohderyhmän suostumus tutkimukseen, henkilötietojen oikeaoppinen käsittely sekä tutkimusaineiston avoimuus.

Opinnäytetyötä varten haettiin tutkimuslupa Riihimäen kaupungilta. Haastateltavien henkilöllisyys ei ollut tutkimusta tehdessä relevanttia, joten henkilötietoja ei käsitelty opinnäytetyöprosessin aikana. Aineisto litteroitiin ja teemoiteltiin nimettömänä, jolloin haastateltavien anonymiteetti säilyi koko prosessin ajan.

Hyvän tutkimuskäytännön mukaisesti haastateltavilta pyydettiin suostumus haastatteluun ja sen nauhoittamiseen. Haastateltaville lähetettiin ennen haastattelua saatekirje, jossa kerrottiin opinnäytetyön tavoitteista ja tarkoituksesta sekä aineiston käsittelystä haastattelun jälkeen. (Saaranen-Kauppinen & Puusniekka 2006a.)

Teams-palvelun välityksellä toteutetut haastattelut osoittautuivat koronatilanteessa helpoksi ja hyväksi tavaksi haastatella aineistonkeruun kohderyhmää. Yhden haastattelun tallenne oli huonosta nettiyhteydestä johtuen kuitenkin ajoittain huonolaatuinen. Kyseisestä haastattelusta karsittiin pois vastaukset, joita ei voitu kokonaisuudessaan litteroida, sillä niiden luotettavuutta ei voitu taata, vaan tutkijat olisivat joutuneet tekemään liikaa omia johtopäätöksiä. Lähtökohtaisesti tallenteet olivat kuitenkin hyvälaatuisia ja ne pystyttiin litteroimaan sanatarkasti.

Haastattelukysymykset muotoiltiin niin, etteivät ne johdatelleet haastateltavia vastaamaan juuri tietyllä tavalla. Näin varmistettiin haastateltavien omien näkemysten ja kokemusten esiin tulo. Haastatteluiden aikana haastattelihoilla oli mahdollisuus esittää tarkentavia lisäkysymyksiä, jotta haastateltavat varmasti ymmärsivät kysymyksen. Tämä lisäsi osaltaan tutkimusmateriaalin luotettavuutta.

Laadullisessa tutkimuksessa on tarkoitus arvioida tutkimuksen uskottavuutta ja luotettavuutta. Tulokset eivät voi olla sattumanvaraisia ja käytettyjen menetelmien tulee tukea tutkittavan aiheen tutkimista. Laadullisen tutkimuksen luotettavuuden mittaamiseen voidaan käyttää esimerkiksi yleistettävyyttä tai siirrettävyyttä. Tällöin tarkastellaan sitä, voiko tutkimuksen tuloksia yleistää tai siirtää myös muihin kohteisiin tai tilanteisiin. (Jyväskylän yliopisto, 2010.) Tutkimuksemme yleistettävyyttä on haasteellista, sillä tutkimus kohdennettiin

vain yhteen päiväkotiin ja sen varhaiskasvatuksen opettajiin. Laajentamalla tutkimuksen kohderyhmää ja toteuttamalla tutkimus useampaan päiväkotiin voitaisiin tutkimuksen yleistettävyyttä vahvistaa.

Työn eettisyyttä ja luotettavuutta tukee oikeiden tutkimus-, tiedonhankinta- ja arviointimenetelmien käyttö ja soveltaminen. Työssä käytettiin laadukkaita ja monipuolisia lähteitä. Tulokset ja materiaali purettiin yksityiskohtaisesti ja rehellisesti, muuntelematta saatuja tuloksia mihinkään suuntaan.

7.3 Jatkotutkimusehdotukset

Kehotunnekasvatuksen näkyvyyden tutkiminen varhaiskasvatusyksikössä luo mahdollisuuksia myös lisätutkimukselle. Tutkimusta voitaisiin jatkaa laajentamalla näkökulmaa enemmän lapsiin ja tutkimalla millä tavalla kehotunnekasvatus näkyy päiväkodissa lasten näkökulmasta. Myös havainnoimalla lasten leikkejä ja muuta toimintaa, voitaisiin saada konkreettista näyttöä siitä, miten kehotunnekasvatus on nähtävissä päiväkodin arjessa. Tämä lisäisi kuitenkin tutkimuksen eettisiä kysymyksiä, sillä tutkimuksen toteuttaminen edellyttäisi lupaa vanhemmilta ja lapsilta itseltään. Kehotunnekasvatus on myös aiheena edelleen melko arka ja henkilökohtainen. Tästä syystä lasten ottamista mukaan tutkimukseen on hyvä miettiä tarkkaan. Eettisesti ja kunnioittavasti tehtynä jatkotutkimus toisi kuitenkin hyvää näkökulmaa kehotunnekasvatuksen toteutumiseen ja sen kehittämiseen.

Toinen vaihtoehto jatkaa tutkimusta olisi lisätä haastateltavien varhaiskasvattajien määrää ja toteuttaa tutkimusta useampaan eri päiväkotiin valtakunnallisesti. Näin voitaisiin tutkia eroja kehotunnekasvatuksen näkyvyydessä ja varhaiskasvattajien suhtautumisessa päiväkotien välillä. Tutkimuksen laajentamisella voitaisiin mahdollisesti myös lisätä tämän tutkimuksen yleistettävyyttä, edellyttäen sitä, että tulokset muista päiväkodeista olisivat samankaltaisia.

Lähteet

- Arene. 2020. Ammattikorkeakoulujen opinnäytetöiden eettiset suositukset. Viitattu 5.2.2021. Saatavissa https://www.arene.fi/wp-content/uploads/Raportit/2020/AMMATTI-KORKEAKOULUJEN%20OPINN%C3%84YTET%C3%96IDEN%20EETTISET%20SUOSITUKSET%202020.pdf?_t=1578480382
- Cacciatore, R. 2020a. Lapsen kehotunnekasvatus. Viitattu 19.4.2021. Saatavissa <https://www.ouka.fi/documents/6593335/20064831/Raisa+Cacciatore+27.8.20.pdf/ca39f947-2f3b-4dbf-9723-9d0d1fe36855>
- Cacciatore, R. 2020b. Seksuaalisuuden portaat on tunnekasvatusmalli. Viitattu 19.4.2021. Saatavissa <https://www.raisacacciatore.fi/136>
- Cacciatore, R., Kauppinen, P. & Ingman-Friberg, S. 2016. Turvataidot ovat lapsen oikeus. Teoksessa Ingman-Friberg, S. & Cacciatore, R. (toim.) Keho on leikki. Avain luonnolliseen seksuaalikasvatukseen alle kouluikässä. Helsinki: Kustannus Oy Duodecim.
- Havanka, C. 2020. Mitä on sosioemotionaalinen kompetenssi? Muutosvalmius 18.5.2020. Viitattu 18.4.2021. Saatavissa <https://www.muutosvalmius.com/blogitekstit/sosioemotionaalinen-kompetenssi>
- Hirsjärvi, S. & Hurme, H. 2010. Tutkimushaastattelu. Teemahaastattelun teoria ja käytäntö. Helsinki: Gaudeamus.
- Ilmonen, K. & Korhonen, E. 2016. Oikeus omaan seksuaalisuuteen. Teoksessa Ingman-Friberg, S. & Cacciatore, R. (toim.) Keho on leikki. Avain luonnolliseen seksuaalikasvatukseen alle kouluikässä. Helsinki: Kustannus Oy Duodecim.
- Ingman-Friberg, S. & Cacciatore, R. 2016a. Mitä on lapsen seksuaalisuus? Teoksessa Ingman-Friberg, S. & Cacciatore, R. (toim.) Keho on leikki. Avain luonnolliseen seksuaalikasvatukseen alle kouluikässä. Helsinki: Kustannus Oy Duodecim.
- Ingman-Friberg, S. & Cacciatore, R. 2016b. Seksuaalikasvatus on hankala sana. Teoksessa Ingman-Friberg, S. & Cacciatore, R. (toim.) Keho on leikki. Avain luonnolliseen seksuaalikasvatukseen alle kouluikässä. Helsinki: Kustannus Oy Duodecim.
- Juhila, K. Teemoittelu. Teoksessa Vuori, J. (toim.) Laadullisen tutkimuksen verkkokäsikirja. Tampere: Yhteiskuntatieteellinen tietoarkisto. Viitattu 14.4.2021. Saatavissa <https://www.fsd.tuni.fi/fi/palvelut/menetelmaopetus/kvali/tutkimusetiikka/tutkimusetiikka-ihmistieteissa/>

Jyväskylän yliopisto. 2010. Tutkimuksen toteuttaminen. Viitattu 19.4.2021. Saatavissa <https://koppa.jyu.fi/avoimet/hum/menetelmapolkuja/tutkimusprosessi/tutkimuksen-toteuttaminen>

Kananen, J. 2008. KVALI - Kvalitatiivisen tutkimuksen teoria ja käytänteet. Jyväskylä: Jyväskylän yliopistopaino.

Kananen, J. 2014. Laadullinen tutkimus opinnäytetyönä. Miten kirjoitan kvalitatiivisen opinnäytetyön vaihe vaiheelta. Jyväskylä: Jyväskylän yliopistopaino.

Kangaskoski, H. 2016. Seksuaalikasvatusta päivähoitossa. Teoksessa Ingman-Friberg, S. & Cacciatore, R. (toim.) Keho on leikki. Avain luonnolliseen seksuaalikasvatukseen alle kouluikässä. Helsinki: Kustannus Oy Duodecim.

Kangaskoski, H. 2020. Lasten kehotunnekasvatus. Väestöliitto. Viitattu 12.2.2021. Saatavissa <https://www.ouka.fi/documents/6593335/20064831/Oulun+luento+HK.pdf/6589de99-80ae-4899-b862-8a0f8b4766e0>

Kankkunen, H. & Takala, O. 2016. Varhaiskasvatus rinnalla kulkijana. Teoksessa Ingman-Friberg, S. & Cacciatore, R. (toim.) Keho on leikki. Avain luonnolliseen seksuaalikasvatukseen alle kouluikässä. Helsinki: Kustannus Oy Duodecim.

Kauppinen, P. 2016. Seksuaalikasvatuksen tukeminen neuvolassa. Teoksessa Ingman-Friberg, S. & Cacciatore, R. (toim.) Keho on leikki. Avain luonnolliseen seksuaalikasvatukseen alle kouluikässä. Helsinki: Kustannus Oy Duodecim.

Lajunen, K., Andell, M. & Ylenius-Lehtonen, M. 2019. Tunne- ja turvataitoja lapsille. Terveystieteiden ja hyvinvoinnin laitos. Viitattu 17.02.2021. Saatavissa https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/126027/Tunne-%20ja%20turvataitoja%20lapsille_WEB.pdf?sequence=1&isAllowed=y

Laki miesten ja naisten välisestä tasa-arvosta. 8.8.1986/609.

Laru, S., Riihonen, R. & Cacciatore, R. 2016. Seksuaalisuuden portaat. Teoksessa Ingman-Friberg, S. & Cacciatore, R. (toim.) Keho on leikki. Avain luonnolliseen seksuaalikasvatukseen alle kouluikässä. Helsinki: Kustannus Oy Duodecim.

Lapsen oikeuksien sopimus. 1989.

Maailman terveysjärjestö (WHO). 2010. Seksuaalikasvatuksen standardit Euroopassa. Helsinki. Viitattu 15.02.2021. Saatavissa <https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/80220/039844e2-c540-4e81-834e-6f11e0218246.pdf?sequence=1&isAllowed=y>

- Mäkinen, O. 2006. Tutkimusetiikan ABC. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Tammi.
- Novitsky, A. 2016. Kuuluuko seksuaalikasvatus kaikille. Teoksessa Ingman-Friberg, S. & Cacciatore, R. (toim.) Keho on leikki. Avain luonnolliseen seksuaalikasvatukseen alle kouluikässä. Helsinki: Kustannus Oy Duodecim.
- Opetushallitus. 2018. Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet. 2018. Viitattu 13.4.2021 Saatavissa https://www.oph.fi/sites/default/files/documents/varhaiskasvatussuunnitelman_perusteet.pdf
- Opetushallitus. Mitä on varhaiskasvatus? Viitattu 15.4.2021. Saatavissa <https://www.oph.fi/fi/koulutus-ja-tutkinnot/mita-varhaiskasvatus>
- Pedagogiikkaa netissä. Kulttuurinen moninaisuus varhaiskasvatuksessa. Viitattu 13.4.2021. Saatavissa <https://peda.net/porvoo-borg%C3%A5/vtis/mm/monikulttuurisuus>
- Saaranen-Kauppinen, A. & Puusniekka, A. 2006a. Hyvä tutkimuskäytäntö. Tampere: Yhteiskuntatieteellinen tietoaarkisto. Viitattu 14.4.2021. Saatavissa https://www.fsd.tuni.fi/menetelmaopetus/kvali/L3_1_2.html
- Saaranen-Kauppinen, A. & Puusniekka, A. 2006b. Tutkimuksen arviointi - reflektointia. Tampere: Yhteiskuntatieteellinen tietoaarkisto. Viitattu 14.4.2021. Saatavissa https://www.fsd.tuni.fi/menetelmaopetus/kvali/L3_3_3.html
- Saloheimo, A. 2016. Äijätyttöjä ja prinsessapoikia. Teoksessa Ingman-Friberg, S. & Cacciatore, R. (toim.) Keho on leikki. Avain luonnolliseen seksuaalikasvatukseen alle kouluikässä. Helsinki: Kustannus Oy Duodecim.
- Suomen mielenterveysseura ry. Seksuaalisuus on osa ihmisyyttä. Viitattu 12.2.2021. Saatavissa <https://mieli.fi/fi/mielenterveys/ihmissuhteet/seksuaalisuus-osa-ihmisyytt%C3%A4>
- Tasa-arvoinen varhaiskasvatus. Käsitepankki. Viitattu 23.3.2021. Saatavissa <http://www.tasa-arvoinenvarhaiskasvatus.fi/kasitepankki/>
- Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. 2019. Lasten päivähoito. Viitattu 23.3.2021. Saatavissa <https://thl.fi/fi/tilastot-ja-data/tilastot-aiheittain/lapset-nuoret-ja-perheet/varhaiskasvatus>
- Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. 2020. Maahanmuutto ja kulttuurinen moninaisuus – Varhaiskasvatus. Viitattu 14.4.2021. Saatavissa <https://thl.fi/fi/web/maahanmuutto-ja-kulttuurinen-moninaisuus/maahanmuutto-ja-hyvinvointi/maahanmuuttajien-mielenterveys/mielen-terveyden-tuki-palveluissa/varhaiskasvatus>
- Tutkimuseettinen neuvottelukunta. Hyvä tieteellinen käytäntö. Viitattu 14.4.2021. Saatavissa <https://tenk.fi/fi/tiedevilppi/hyva-tieteellinen-kaytanta-htk>

Tyttöjen Talo. Sukupuolisensitiivisyys. Viitattu 23.3.2021. Saatavissa <https://tyttojen-talo.fi/tyttojen-talo/sukupuolisensitiivisyys>

Varhaiskasvatuslaki 540/2018.

Vehkaoja, S., Cacciatore, R. & Ingman-Friberg, S. 2019. Uteliaana seksuaalisuudesta. Väestöliitto. Tietovihko. Viitattu 15.4.2021. Saatavissa https://www.vaestoliitto.fi/uploads/2020/11/cefdfb08-vl_tietovihko_verkko_pieni31012019.pdf

Vuori, J. Tutkimusetiikka ihmistieteissä. Teoksessa Vuori, J. (toim.) Laadullisen tutkimuksen verkkokäsikirja. Tampere: Yhteiskuntatieteellinen tietoarkisto. Viitattu 14.4.2021. Saatavissa <https://www.fsd.tuni.fi/fi/palvelut/menetelmaopetus/kvali/tutkimusetiikka/tutkimusetiikka-ihmistieteissa/>

Väestöliitto 2013. Pusuhippaa, lääkrileikkejä ja haikaravauvoja-tutkimus. Kysely varhaiskasvatuksen ammattilaisille 2013. Viitattu 18.2.2021. Saatavissa <https://www.vaestoliitto.fi/uploads/2020/11/058bb10a-pusuhippaa-vl-kyselytutkimus.pdf>

Väestöliitto. 2015a. 1. seksuaalisuuden porras: Olen ihana!. You-tube-video. Viitattu 19.4.2021. Saatavissa <https://www.youtube.com/watch?v=dRZBN-6tKDE&t=14s>

Väestöliitto. 2015b. 2. seksuaalisuuden porras: Tykkäyskaveri. You-tube-video. Viitattu 19.4.2021. Saatavissa <https://www.youtube.com/watch?v=7DdTQHMYvHQ>

Väestöliitto. 2021. Monikulttuurisuus – kuuluuko kehotunnekasvatus kaikille osa 1. You-tube-video. Viitattu 15.4.2021. Saatavissa [Monikulttuurisuus - kuuluuko kehotunnekasvatus kaikille osa 1](#)

Väestöliitto a. Lasten kehotunnekasvatus. Viitattu 12.2.2021. Saatavissa <https://www.vaestoliitto.fi/ammattilaiset/lasten-kehotunnekasvatus/>

Väestöliitto b. Mitä on kehotunnekasvatus. Viitattu 5.2.2021. Saatavissa <https://www.vaestoliitto.fi/ammattilaiset/lasten-kehotunnekasvatus/vaestoliiton-kehotunnekasvatus/>

Väestöliitto e. Mitä on kehotunnekasvatus: Sisältää kahdeksan aihetta. Viitattu 12.2.2021. Saatavissa: <https://www.vaestoliitto.fi/ammattilaiset/lasten-kehotunnekasvatus/vaestoliiton-kehotunnekasvatus/kehotunnekasvatuksessa-on-kahdeksan-aihetta/>

Väestöliitto c. Seksuaalioikeudet. Viitattu 16.02.2021. Saatavissa <https://www.vaestoliitto.fi/seksuaalisuus/seksuaalioikeudet/>

Väestöliitto d. Tue lapsen kehitystä. Juliste. Viitattu 15.2.2021. Saatavissa <https://www.vaestoliitto.fi/uploads/2020/11/5d3763c4-tuelapsenkehitysta-a3-pdf-2020.pdf>

Väestöliitto e. Turvataidot ja lapsen keho. Juliste. Viitattu 15.2.2021. Saatavissa https://www.vaestoliitto.fi/uploads/2020/11/987d8053-a3_turvataitojuliste_selko-suomi_2020.pdf

Väestöliitto f. Turvataidot. Viitattu 18.4.2021. Saatavissa <https://www.vaestoliitto.fi/ammattilaiset/lasten-kehotunnekasvatus/hyvinvointi/turvataidot/>

Väestöliitto g. Normit ja oikeudet. Viitattu 18.4.2021. Saatavissa <https://www.vaestoliitto.fi/ammattilaiset/lasten-kehotunnekasvatus/normit-ja-oikeudet/>

Väestöliitto h. Monet kulttuurit. Viitattu 18.4.2021. Saatavissa <https://www.vaestoliitto.fi/monet-kulttuurit/>

Väestöliitto i. Tasa-arvoinen kasvatus. Viitattu 18.4.2021. Saatavissa <https://www.vaestoliitto.fi/ammattilaiset/lasten-kehotunnekasvatus/ymparisto/tasa-arvoinen-kasvatus/>

Haastattelun runko

Kehotunnekasvatus päiväkodissa

- Millä tavalla kehotunnekasvatus sinun mielestäsi näkyy päiväkodissanne?
 - Tunne- ja turvataidot
 - Miten näkyvät?
 - Ikätasoisuus
 - Millä tavalla huomioidaan?
 - Mahdolliset kulttuuriset erot
 - Millä tavalla huomioidaan?
 - Sukupuoliroolit ja sukupuolisensitiivisyys
 - Millä tavalla huomioidaan?

Varhaiskasvattajan omat ajatukset

- Minkälainen on sinun oma suhtautumisesi lasten kehotunnekasvatukseen?
 - Onko se muuttunut ajan myötä? Jos on, miten?
- Millaista tietotaitoa sinulla on lapsen kehotunnekasvatuksesta?
 - Mitä pitäisi olla lisää?
- Millaisena näet ja koet oman roolisi kehotunnekasvattajana varhaiskasvatuksen opettajana?
- Minkälaisia haasteita olet kokenut kehotunnekasvatuksessa?

Kehotunnekasvatuksen kehittäminen

- Miten kehotunnekasvatusta voitaisiin mielestäsi kehittää päiväkodissa?
- Millä tavalla kasvattajille voitaisiin mielestäsi antaa lisää tietoa kehotunnekasvatuksesta?
- Millä tavalla kehotunnekasvatusta voitaisiin mielestäsi tuoda näkyvämmäksi päiväkodissa?

Saatekirje

Hei!

Olemme kaksi viimeisen vuoden sosionomiopiskelijaa, suuntautumisenamme sosiaalipedagoginen varhaiskasvatus. Opinnäytetyömme tavoitteena on selvittää varhaiskasvattajien näkemyksiä päiväkodissa toteutuvasta kehotunnekasvatuksesta.

Tutkimus toteutetaan yksilö- ja parihaastatteluina, joiden kesto on noin yksi (1) tunti. Haastatteluun osallistuminen on vapaaehtoista ja se toteutetaan täysin anonymisti, eikä haastateltavaa voida opinnäytetyön tuloksista tunnistaa. Haastattelun voi keskeyttää missä vaiheessa tahansa, mikäli haastateltava niin haluaa. Ennen opinnäytetyön julkaisemista haastateltaville annetaan mahdollisuus lukea haastattelusta syntynyt aineisto ja vahvistaa työn tekijöiden tulkinnat.

Haastattelut nauhoitetaan, jotta voimme litteroida ja kategorisoida niissä esiin nousseet teemat. Vain opinnäytetyön tekijöillä on mahdollisuus päästä kuulemaan nauhoitteet ja aineiston käytön jälkeen ne tuhotaan asianmukaisesti. Kirjallisessa työssä käymme läpi haastatteluiden aikana esiin nousseita teemoja ja haastateltavien ajatuksia, jotka yhdistetään työtä varten kerätyn teorian tiedon kanssa.

Mikäli Teillä on kysyttävää opinnäytetyöhön tai haastatteluihin liittyen, voitte olla yhteydessä tekijöihin.

Ystävällisin terveisin,

Riia Rätty

xxxxx.xxxxx (a)student.lab.fi

Sirja Kunnari

xxxxx.xxxxx(a)student.lab.fi

Liite 3. Suostumus haastatteluun

Suostumus haastatteluun

Suostun opinnäytetyöhön liittyvään haastatteluun, jonka tarkoituksena on selvittää varhaiskasvattajien näkemyksiä päiväkodissa toteutuvasta kehotunnekasvatuksesta. Olen tietoinen tutkimuksen tarkoituksesta ja sisällöstä. Haastatteluun osallistuminen on vapaaehtoista ja se tehdään anonyymisti, eikä minua voida sen tuloksista tunnistaa. Voin keskeyttää haastattelun missä vaiheessa tahansa, mikäli niin haluan.

Vallitsevasta koronatilanteesta johtuen haastattelu toteutetaan Teams-palvelun välityksellä. Annan suostumukseni haastatteluun osallistumalla sitä varten erikseen luotuun Teams-kokoukseen. Haastattelu nauhoitetaan ja siitä saatu aineisto tuhoetaan, kun opinnäytetyöprosessi on saatu päätökseen.

Mikäli Teillä on kysyttävää opinnäytetyöhön tai haastatteluun liittyen, olkaa ystävällisesti yhteydessä tekijöihin.

Riia Rätty

xxxxx.xxxxx (a)student.lab.fi

Sirja Kunnari

xxxxx.xxxxx(a)student.lab.fi

Liite 4. Riihimäen kaupungin tutkimuslupa

Tutkimusluvan myöntäminen; Kehotunnekasvatus varhaiskasvatuksessa

Päätös	<p>Myönnän Sirja Kunnarille ja Riia Rädylle tutkimusluvan päätöspäätöseläissa kuvattua opinnäytetyötä varten.</p> <p>Tutkimuslupa myönnetään seuraavin ehdoin:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Tutkija sitoutuu tietojen käsittelyssä ja suojaamisessa noudattamaan tietosuojalain ja -asetuksen määräyksiä. 2. Tutkimuksessa mahdollisesti syntyvät yksittäisten henkilöiden tietoja koskevat tutkimusrekisterit hävitetään tai arkistoidaan tietosuojalaissa ja -asetuksessa edellytetyllä tavalla. 3. Mahdollisesti tarvittavassa suostumusasiakirjassa tulee ilmetä ao. henkilön lupa käyttää häntä koskevia tietoja, tutkimukseen osallistumisen vapaaehtoisuus ja henkilöiden mahdollisuus keskeyttää osallistuminen tutkimukseen heti niin halutessaan. 4. Tutkimuksen valmistuttua tutkimusraportti toimitetaan asianomaiselle yhteyshenkilölle. 5. Jos tutkimus keskeytyy siitä ilmoitetaan yhteyshenkilölle ja tutkimusluvan myöntäjälle. 6. Lupa voidaan peruuttaa, jos lupapäätöksen ehtoja rikotaan, jolloin luvansaajan on palautettava tutkimusta varten saamansa tiedot. 7. Lupa on voimassa anomuksessa määritellyn ajan. <p>Tutkimuksen tausta-aineistoa ja tuloksia tulee käsitellä luottamuksellisesti eikä tutkimustuloksissa tule käyttää sellaisia tietoja, joista kyselyyn vastaajat voisi tunnistaa.</p> <p>Tutkimuksen keskeiset tulokset tulee saattaa varhaiskasvatuspäällikkö Marjut Heleniuksen kautta tiedoksi varhaiskasvatuksen yksikölle sekä sivistys- ja hyvinvointilautakunnan extranettiin.</p>
Päätöspäätöselä	<p>Lab-ammattikorkeakoulun sosionomiopiskelijat Sirja Kunnari ja Riia Rätty ovat anoneet tutkimuslupaa ammatillista opinnäytetyötään varten.</p> <p>Opinnäytetyön aiheena on tutkia kehotunnekasvatusta varhaiskasvatuksessa. Tavoitteena on selvittää, miten kehotunnekasvatus näkyy arjen pedagogiikassa varhaiskasvattajien näkökulmasta, ja myös lisätä tietoisuutta aiheesta.</p> <p>Tutkimusaineisto kerätään varhaiskasvatuksen opettajien anonyymeillä teemahaastattelulla. Aineiston keruu aika on 15.3.-26.3.2021 ja tutkimuksen arvioitu valmistumisaika 30.4.2021.</p> <p>Varhaiskasvatuspäällikkö Marjut Helenius puoltaa tutkimuslupaa.</p> <p>Allekirjoitettu sähköisesti asianhallintajärjestelmässä 15.3.2021 Niiranen Jarkko, Sivistysjohtaja</p>

Liite 4.

Viranhaltijapäätös
Julkinen
15.3.2021

2 / 4
40 / 2021
KH/628/2021

	Jarkko Niiranen Sivistysjohtaja
Liitteet	Tutkimuslupahakemus Rätty ja Kunnari 24.2.2021
Toimivalta	Riihimäen kaupungin hallintosääntö § 44, mom. 1, kohta 6
Asianosaiset	Sirja Kunnari Riia Rätty
Tiedoksianto	Lab-ammattikorkeakoulu, lehtori Kari Malin varhaiskasvatuspäällikkö Marjut Helenius varhaiskasvatusyksikön johtaja Outi Takala
Lisätietoja antaa	sivistysjohtaja Jarkko Niiranen, p. 050 526 3175